

VDU – PASAULIO LIETUVIŲ UNIVERSITETAS

2013 / 2014

VDU
Pasaulio lietuvių universitetas
www.pasauliolietuviai.lt

TURINYS

p. 7

p. 10

p. 16

p. 20

p. 22

p. 28

p. 34

p. 40

M.DRUNGA. KAM IR KODĖL	4
LR PREZIDENTO V. ADAMKAUS SVEIKINIMAS	6
D. NAVICKIENĖ: „BŪSIME STIPRESNI, KAI KALBĖSIME VIENU BALSU“	7
M. DRUNGA. BEVEIK ŠIMTĄ METŲ... ..	10
A. AVIŽIENIS: „UNIVERSITETAS MŪSŲ ŠIRDYSE BUVO VISADA“	16
B. VAŠKELIS: „TADA SUPRATAU, KAD AŠ SUGRĮŽĘS SUGRĮŽAU“	20
A. BALČYTIENĖ, Z. LYDEKA: „VDU GYVENIMAS: INTELEKTAS IR LAISVĖ“	22
L. DONSKIS. UNIVERSITETŲ GALO PRADŽIA?	24
E. ALEKSANDRAVIČIUS. KARKLO DIEGĄ TIRIANT IR UGDANT	28
R. ZUBOVAS: „LIETUVOJE AŠ JAUČIUOSI TEKANČIOS UPĖS LAŠELIU“	34
K. PETRAITIS: „MANO AKIMIS, LIETUVA – NUOSTABI ŠALIS“	38
PLU VASAROS AKADEMIJOS DALYVIŲ ĮSPŪDŽIAI	40
DĖKOJAME MECENATAMS!	44
IŠEIVIJOS LIETUVIAI KVIEČIAMI STUDIJUOTI VDU	45

p. 1

Viršelio nuotraukoje:
Pasaulio lietuvis Konrad Eduardo Petraitis Alfaro
(Venesuela)
Apie jį skaitykite p. 38
Jono Petronio nuotr.

KAM IR KODĖL

4

Jono Petronio nuotr.

Šis leidinys skirtas Pasaulio lietuvių universitetui. Taip tie, kurie čia dirbame ar studijuojame, ėmėme vadinti savo universitetą. Kodėl? Tai netrukus paaiškinsime, kartu išryškindami, jog tai ne naujai jam suteiktas vardas, o greičiau tikslus VDU apibūdinimas. Juk VDU per visus savo gyvavimo metus buvo ir lietuvių, ir pasaulio universitetas – ir būtent štai kokiomis prasmėmis.

Pradėkime pasidomėdami, kodėl iš pradžių jis vadinosi Lietuvos universitetu. Juk teisę į šį pavadinimą labiausiai būtų turėjęs seniausias ir ilgą laiką vienintelis Lietuvoje universitetas – tas, kuris 1579 m. įsteigtas Vilniuje. Tačiau Lietuvą pavergusi carinė Rusija 1831 m. jį uždarė, o Lietuvai 1918 m. paskelbus valstybinę nepriklausomybę, Vilnių greitai užėmė lenkai ir jo senąjį universitetą atkūrė kaip lenkiško nacionalizmo dvasia persiėmų Stepono Batoro universitetą. Šitaip Lietuva, atgavusi savo valstybę, neteko ne tik savo sostinės, bet ir savo vienintelio universiteto.

Į politinę tautą susiorganizavę lietuviai šalies sostinę laikinai perkėlė į Kauną. Pajutę mokslo alkį jie ten pat padarė ir tai, ko negalėjo padaryti Vilniuje – atsteigė Lietuvos universitetą. Porą dešimtmečių tai ir buvo vienintelis pasaulyje universitetas ne tik su pagrindine dėstomąja lietuvių kalba, bet ir vykdomas išsiskirtą užduotį sukurti modernią lietuvių akademinę kultūrą. Tačiau iš kaimynų (rytinių, pietinių ir vakarinių) elgesio savo kailiu patyrę nežaboto nacionalizmo pragaištį, Lietuvos

universiteto intelektualai ryžosi plėtoti tokią lietuvių, kuri nekeltų grėsmės kitų tautybių žmonėms.

Tuo pačiu jie stengėsi savo universitetą padaryti atvirą viso pasaulio dvasinei kultūrai. Todėl jo pirmieji dėstytojai buvo ne tik Vakarų bei Rytų universitetuose mokslo laipsnius įsigiję lietuviai, bet ir užsienio aukštosiose mokyklose išsilavinę svetimtaučiai, kurie, atvykę į Kauną, daugumoje atvejų gerai išmoko lietuviškai ir ženkliai prisidėjo prie Lietuvos intelektualinės kultūros rūmų statybos.

Šiai statybai dėl karo ir okupacijų 1940, 1941 ir 1944 m. nutrūkus, baigėsi pirmasis Pasaulio lietuvių universiteto gyvavimo etapas. Per šiuos likimo kataklizmus dalis VDU dėstytojų ir studentų arba žuvo, arba buvo išvežti į mirties stovyklas ar Gulagą, arba ėjo priešintis į miškus, arba pasitraukė į Vakarus, arba liko kentėti Lietuvoje, kol 1950 m. sovietų okupantai, laisvos minties nekęsdami, VDU galutinai neuždarė.

Tada Vytauto Didžiojo universiteto bendruomenės – ir kartu visos lietuvių tautos – keliai jau buvo (vėlgi laikinai) pradėję išsiskirti. Į Vakarus pasitraukusi tos bendruomenės dalis Vokietijoje,

Didžiojoje Britanijoje, Prancūzijoje, Italijoje bei kitur, bet daugiausia Jungtinėse Amerikos Valstijose bei Kanadoje sukūrė tai, ką šiandien galime vadinti virtualiuoju Lietuvos universitetu. Tai Vakarų universitetuose įsteigtos baltistikos ar lituanistikos katedros, prie universitetų ar šalia jų atsiradę studijų centrai, institutai, mokslo draugijos ir panašios institucijos, kurios, buvusių VDU profesorų ir jų studentų įkvėptos ar net vedamos, tęsė Lietuvos intelektualinės kultūros rūmų statybą.

Šios diasporos institucijos tęsė ją per tuos keturis-penkis okupacijos dešimmečius, kada Lietuvoje buvo draudžiama laisvai mąstyti, kurti ir semtis žinių bei vertybių iš nesovietinės kultūros aruodų. Būtent šiame virtualiajame universitete Vakaruose rutuliojosi antrasis Pasaulio lietuvių universiteto gyvavimo etapas.

Iš Lietuvos nepasitraukę ir gyvi išlikę VDU bendruomenės nariai, dėstytojai, studentai ir jų išauklėtos intelektualinės atžalos ilgainiui įsiliejo į kitus Lietuvos institutus arba universitetus, turinčius tiesioginį ar netiesioginį ryšį su uždarytuju VDU. Daugelis šių žmonių laukė tos dienos, kada VDU vėl atsikurs. O tai įvyko Atgimimo ir Sąjūdžio laikais, 1988-89 m. – ne be didžiulių pastangų iš kaip tik tų Lietuvoje pasilikusių bei tikėjimo VDU nepraradusių lietuvių mokslininkų ir šviesuolių pusės: jie turėjo įveikti inercijos jėgą ir nepritariančiųjų priešinimąsi.

Vis dėlto šie niekad Lietuvos neapleidę lietuviai drauge su iš Vakarų (tamtart ar amžinai) sugrįžusiais virtualiojo universiteto puoselėtojais (suorganizavusiais, be kita ko, ir daug materialinės paramos VDU atsisteigimui) vargais negalais pradėjo trečiąjį Pasaulio lietuvių universiteto gyvavimo etapą, kuris tęsiasi ligi šios dienos.

Iš viso to, ką jau pasakėme, turėtų būti aišku, kodėl verta ir teisinga VDU laikyti Pasaulio lietuvių universitetu. Bet tai, norime tikėti, tik pradžia. Taip sunkiai atsikūręs mūsų universitetas nežada

Artūro Mrozovo nuotr.

5

greit išnykti ar sunykti. Apie tai, ką jau pasiekėme ir dar bandysime pasiekti, kviečiame glaustai pasiskaityti tolimesniuose puslapiuose.

Per tuos 25-erius naujo gyvavimo metus VDU dar labiau ir kaip niekada anksčiau sustiprino savo ryšius su likusiu pasauliu. Apie tai mintimis dalijasi prof. Zigmas Lydeka ir prof. Auksė Balčytienė (p. 22). O pasauliui vis sparčiau keičiantis ir tam 25-mečiui greitai praėjus, koks galėtų būti ketvirtasis PLU gyvavimo etapas? To niekas nežino, tačiau vieną kitą ateities galimybę raiškiai nubrėžia Leonidas Donskis (p. 24).

Ne kur kitur, o mūsų Pasaulio lietuvių universitete gimė ir „Lietuvių pasaulio istorija“. Kas tai per daiktas? Koks tai pasaulis? Kokia tai istorija? Išsamų atsakymą rasite p. 28.

O dabar – švęskime to diego, kurį vadiname VDU, naujo atgijimo 25-metį.

Mykolas Drunga
Vaiva Ragauskaitė

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO VALDO ADAMKAUS SVEIKINIMAS

Jono Petronio nuotr.

Valdas Adamkus – VDU Tarybos pirmininkas

Džiaugiuosi, kad Vytauto Didžiojo universitetas mini 25-erių metų nuo atsikūrimo atgimstančioje Lietuvoje sukaktį. Tebūnie jo ir visos mūsų tėvynės ateitis šviesi.

Sveikinu ir tai, kad VDU siekia būti Pasaulio lietuvių universitetu. Ne dėl to, kad kiti Lietuvos universitetai nebūtų lietuviški ar nepuoselėtų vertingų sąsajų su likusiu pasauliu, bet dėl to, kad VDU šiais atžvilgiais ypatingas. Nuo pat įsisteigimo 1922 m. jis, tada vienintelis lietuviškas universitetas, kurdamas modernią Lietuvos akademinę kultūrą, orientavosi į pasaulį už Lietuvos ribų ir sėmėsi iš jo intelektualinių jėgų. VDU ir atgimimo laikais atsikūrė su didžiuliu Lietuvos ir išeivijos lietuvių bei Lietuvos draugų užsienyje indėliu.

Tuo pačiu kviečiu neužmiršti, kad Lietuvai ir jos aukštajam švietimui užsienis – ne tik Vakarai.

Tiesa, Vakarų įkvepiami, pas save atgaiviname demokratines tradicijas. Tačiau vien tik VDU dėstytojų Levo Karsavino ir Vosyliaus Sezemano pavyzdys jau rodo, jog ne tik istorijos realybei ir galimybėms jautri politika, bet ir dvasinę aplinką įvertinanti akademinė kultūra kelia Lietuvai unikalią užduotį padėti Rytų ir netgi tolimesnių Pietų kaimynams rasti nuosavą demokratinį kelią konfliktų draskomame pasaulyje.

Todėl tikiuosi, kad Pasaulio lietuvių universitetas pagelbės Lietuvai išlikti draugiškai, humaniškai, demokratiškai, ir linkiu jam sėkmės.

„BŪSIME STIPRESNI, KAI KALBĖSIME VIENU BALSU“

Vaiva Ragauskaitė

Su aktyvia Kalifornijos, JAV Lietuvių Bendruomenės visuomenininke, nuo 2012 m. vadovaujančia išeiviją buriančią organizacijai – Pasaulio Lietuvių Bendruomenei (PLB), p. Danguole Navickiene kalbėjomės apie lietuviybės išlaikymo iššūkius, pasaulio lietuvių pastangas būti regimais Lietuvoje bei jos asmeninius sentimentus VDU.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Konstitucijoje sakoma, kad organizaciją, kuriai vadovaujate, „sudaro visi lietuviai, gyveną už Lietuvos Respublikos ribų, bei jų šeimų nariai“. Ar tikrai, norint tapti PLB nariu, nekeliami daugiau jokie reikalavimai?

Esame organizacija, kuri priima visus už Lietuvos ribų gyvenančius bei lietuviško kraujo turinčius žmones (nebent jie patys to nenori). Šiandien skaičiuojama iki penkių lietuvių imigracijos bangų. Tarp jų yra tokių, kurie atvažiavo į Ameriką ar kitą užsienio šalį nepraradę savo meilės gimtinei bei noro su ja bendrauti, išlaikyti kalbą ir savo lietuvišką tapatybę. Tačiau, žinoma, yra ir tokių, kuriems Lietuva visai nesvarbi – jiems aš netarnauju. Aš, o ir visa PLB, tarnaujame tiems, kurie nori likti lietuviais. Taip pat mielai priimame nelietuvius sutuoktinius, lietuvių/-ės ir nelietuvių/-io vaikus. Net jei jų palikuonys ves kitų tautybių žmones, tačiau norės būti ir laikys save lietuviais – jie gali tapti PLB nariais.

O kaip su nebemokančiais lietuvių kalbos arba tais, kurie jos niekada ir nemokėjo?

Nariais gali būti ir nekalbantys lietuviškai, jeigu jų norai yra geri. Pažįstu nemažai tokių jaunuolių,

mano vaikų draugų. Pavyzdžiui, viena jų, beveik nemokėdama kalbos, budėjo Seime kartu su prof. V. Landsbergiu, kai lauke siautė tankai.

Aš nesmerkiu nekalbančių lietuviškai. Smerkiu tuos, kurie nusispjauna ant Lietuvos ir sako, kad jiems nesvarbu būti tautos dalimi, o svarbu tik užsidirbti pinigų. Jie nesilaiko PLB principų, patys tokiu būdu pasirenka atsisakyti tos narystės Bendruomenėje, kuri, žinoma, nėra oficiali. PLB tarsi sako: gerai, mes už jus kalbėsime – mes būsim stipresni, jeigu kalbėsime vienu balsu.

Kokios šiuo metu yra svarbiausios PLB veiklos kryptys?

Pagrindinis PLB veiklos prioritetas – tai lietuviybės išlaikymas užsienyje. Svarbu ir metodika, ir įgyvendinimas. Bet vienas iš pagrindinių būdų – ir emocinis, ir praktinis – yra siekimas išsaugoti Lietuvos pilietybę užsienyje gyvenantiems lietuviams, įgijusiems kitos šalies pilietybę.

Kas, Jūsų manymu, šiandien sudaro didžiausias kliūtis lietuvių išeivijoje išlaikyti?

Sunkiausias dalykas yra mūmose – turėti valios, norėti dirbti. Kita didelė kliūtis – priemonių trūkumas, tiksliau – prieinamumo prie tų priemonių.

Kalbame apie neformalųjį lituanistinį švietimą, o diplomatai užsienio lietuviškoms mokykloms knygas veža savo portfeliuose. JAV bei Kanadoje, kur Lietuvių Bendruomenė veikia jau seniai, esame išvystę savo švietimo metodiką ir pritaikydami ją atitinkamai perrašę vadovėlius. Bet yra kitų vietovių, pavyzdžiui, rytiniai kraštai, kur dar neseniai buvo uždrausta visuomeninė veikla, kur nėra išvystytų lietuviškų mokyklų – jiems tų vadovėlių labai reikia.

Mums, Vakaruose, labiau reikėtų neakivaizdinių programų, kad patys vaikai, atsisėdę prie kompiuterių, galėtų treniruotis. Tačiau jos neturi būti sausos, ir mokytis turi būti smagu! Suaugusiems jau yra išvystytos ESL („English as a Second Language“, liet. – „anglų kalba kaip antroji užsienio kalba“) programos. Ar nebūtų gerai ir vaikams išvystyti kažką panašaus į „Lithuanian as a Second Language“?

Nes kai vaikas išeina į anglakalbę mokyklą, lietuvių kalba jam išsyk tampa antrąja. To dažnai tėvai nepripažįsta ar nenori suprasti ir net nepajunta, kaip vaikas šeimoje nustoja kalbėti lietuviškai. O juk pats svarbiausias dalykas – komunikacija šeimoje.

Kokių patarimų turėtumėt lietuvių šeimoms, gyvenančioms užsienyje ir norinčioms savo vaikus užauginti lietuviais?

Jeigu tėvas ar mama sako „kalbėk lietuviškai“, o į vaiko klausimą „kodėl“ atsako „nes aš tau taip liepiu“, tai nieko gero. Juk čia ne šiukšlių išnešimas. Reikia įdiegti meilę nuo pat pamatų – vaikas turi anksti pajusti prasmę bei prarasti baimę būti skirtingu. Tokia baimė buvo itin didelė mūsų kartoje, kuomet Amerikoje visi buvo „tirpinami į vieną puodą“ ir stengiamasi visus suvienodinti. Mokykloje mus vaikai už kitoniškumą net primušdavo, jautėme išties didžiulį spaudimą. Tėvams teko sunki užduotis mus auklėti taip, kad norėtume išlikti lietuviais, kad tuo didžiutume. Nors galiu kalbėti tik už savo šeimą, bet buvo tikrai labai daug pasišventusių tėvų, kurie kartu su kalba mūsų kartai įdiegė ir Lietuvos meilę, pasididžiavimą ja. Vaikai klausdavo: „Kodėl aš turiu didžiutis?“. Ir tada vykdavo prasmingos diskusijos

apie tai, o klausimas „kodėl“ daugiau nebekildavo.

Aš savo vaikus panašiai auginau, mano antrasis vyras savo dukras taip pat augino. Nors ir jie dejuodavo, kad sunku šeštadieniais keltis į lietuvišką mokyklą, bet būtent ten užsimezgė draugystės visam amžiui. Paaugę jau džiaugėsi, o kai atvažiavę į Lietuvą čia rado naują gyvenimą, liko mums amžinai dėkingi.

Jūsų vaikai šiuo metu gyvena Lietuvoje?

Taip, mes po vieną vaiką paaugojome Lietuvai – mano sūnus ir podukra čia gyvena jau dvidešimt metų. Lankėsi Lietuvoje po Nepriklausomybės atkūrimo, podukra mokėsi ir jai taip patiko, kad įkalbėjo ir brolių persikelti čia gyventi. Abu sukūrė gražias lietuviškas šeimas, augina man tris anūkeles. Žinoma, mergaitės užaugę norėtų studijuoti Amerikoje, ir tai natūralu. Man tik skaudėtų širdį, jeigu jos išvyktų, ir tai būtų emigracija. Norėčiau, kad baigę studijas grįžtų į Lietuvą ir būtų čia naudingos.

Bet ar, Jūsų manymu, šiais laikais egzistuoja toks dalykas kaip galutinė emigracija?

Čia labai sunkus klausimas... Galutinė emigracija turbūt yra skirtinga kiekvieno širdyje. Kuo ilgiau palaikysime ryšius su gimtine, tuo mažiau emigracija bus galutinė. Jei išlaikysim tvirtą, Lietuvą mylinčią bei remiančią diasporą, tai emigrantai, pavyzdžiui, Amerikoje ras kaip ir antruosius namus. Atvykę nesijaus, kad yra visiškai palikę Lietuvą, ir tokiu būdu jie nepraras ryšių su gimtine – Lietuvą juos vis tiek trauks ir kvies.

Minėjote, jog Lietuvoje vis dar per mažai žinoma apie lietuvių bendruomenės (mažosiomis raidėmis) skirtumą nuo autoritetą turinčios Lietuvių Bendruomenės (didžiosiomis raidėmis). Liepos 17-ąją PLB Kaune rengiamas išeivijos koncertas-minėjimas – vienas iš būdų tapti labiau regimais?

Norime užmegzti kuo daugiau ryšių, būti labiau matomi. Šįmet nutarėme ne tik PLB kraštų valdybų pirmininkų suvažiavimą, bet ir kultūrinį renginį – koncertą-minėjimą, skirtą Pasaulio lietuvių vienybės dienai ir garsiųjų lietuvių lakūnų skrydžio per Atlantą 80-ajam jubiliejui paminėti – suruošti Kaune. Čia apie mus žino mažiau negu

Autorės nuotr.

D. Navickienės vadovaujamą PLB sudaro kraštų Lietuvių Bendruomenės, registruotos keturiasdešimtyje pasaulio šalių

Vilniuje, nes iki šiol visi PLB renginiai dažniausiai vykdavo sostinėje.

Koncertas-minėjimas turi kelis tikslus: norime užmegzti ryšį su Kauno lietuviais, parodyti, kokia gyva Lietuva ir jos kultūra užsienyje, bei pagerbti lakūnus Darių ir Girėną. Kadangi renginys nemokamas, tikimės, kad jį turės progos pamatyti ne tik kviestiniai svečiai, bet ir Kauno visuomenė. Tai pirmas toks bandymas, bet tikimės, kad ne paskutinis.

Svarbiausias PLB metų renginys – atstovų suvažiavimas – šįmet vyks VDU. Galbūt ir Jums, kaip nemažam skaičiui Jūsų kartos aktyviausių išeivijos lietuvių, šis universitetas kelia vienokių ar kitokių sentimentų?

O taip, juk mano tėveliai susitiko studijuodami VDU! Abu jie mokytojai: mamytė baigė

geografiją, tėvelis – vokiečių kalbą ir pedagogiką, o netrukus po studijų užbaigimo apsigėdė. Taip pat ir daugelio mano draugų tėvai yra baigę VDU. Todėl, kai universitetas vėl pradėjo steigtis, mes su dideliais sentimentais ir noru šokome jo remti. Be to, prof. Algirdas Avižienis – labai artimas mūsų šeimos draugas. Kadangi jis buvo pirmasis atsikūrusio universiteto rektorius, skubėjome kuo greičiau padėti. Suruošėme net koldūnų pietus mūsų kieme (mano vyras pelnytai tituluojamas Vakarų pakrantės „koldūnų karaliumi“), į kuriuos suėjo daugiau negu šimtas žmonių. Taip surinkome nemažai pinigų nupirkti knygoms pirmiesiems iš Amerikos atvykusiems VDU profesoriams.

Džiaugiamės, kad turime progą tokiu būdu savotiškai sugrįžti į VDU.

PLB sudaro kraštų Lietuvių Bendruomenės, registruotos 41 pasaulio šalyje

BEVEIK ŠIMTĄ METŲ...

Mykolas Drunga

Beveik šimtą metų gyvuojantis mūsų universitetas – anaipol ne seniausias Europoje. Net ir tuos 91-erius metus, kuriuos jis egzistuoja, išgyveno ne visus, nes kelis sovietų okupacijos dešimtmečius buvo visai uždarytas. Tačiau retas pasaulio universitetas turėjo tokią spalvingą, permainingą istoriją kaip mūsų.

VDU, nors gerokai jaunesnis už Vilniaus universitetą, pirmosios Lietuvos Respublikos laikais (1918–40) savo darbą pradėjo Lietuvos universiteto vardu 1922 m. Tada jis iš tiesų buvo vienintelis šalies universitetas, nes Lietuva buvo tik ką išsilavinusi iš Vilniaus universitetą uždariusios carinės Rusijos vergijos, o patį Vilnių pasiskubino užimti nacionalistinė Lenkija, nesupratusi anksčiau su ja broliškus santykius palaikiusių lietuvių tautinių aspiracijų, jų noro turėti savą valstybę, atskirą nuo Lenkijos, Rusijos ir visų kitų kaimynų. Tad lietuviams intelektualams neliko nieko kito, kaip tik steigti universitetą Kaune, didžiausiame Lietuvos mieste po Vilniaus.

Kūrėjai

Pirmieji VDU profesoriai visi buvo išėję mokslus svetur, baigę universitetus už Lietuvos ribų. Tad pirmi grynai Lietuvos universiteto, 1930 m. gavo Vytauto Didžiojo vardą, išauklėti ir subrandinti šviesuoliai buvo ne jo profesoriai, bet jo studentai ir absolventai. Iš jų, žinoma, ketvirtąjį ir vėlesnius dešimtmečius išaugo docentai bei profesoriai, kurie kartu su savo studentais įrodė bei įtvirtino šio Lietuvos universiteto akademinį integralumą.

Tai žmonės, kuriais išsiskleidė visos vėlesniųjų

pirmosios Respublikos nepriklausomybės metų kūrybinis brandumas. Ir ne tik nepriklausomybės, bet ir ankstyvosios pokario išeivijos laikų, nes pirmoji Lietuvos respublika (1918–40) gyvavo trumpai, ir vėl užėjus rusų (1940–41, 1944–90) bei vokiečių (1941–44) okupacijoms ji buvo priversta dalį savo piliečių atiduoti emigracijai. O kadangi jau pirmoji rusų okupacija pasireiškė itin žiauriu stalinistiniu bukumu, nutaikytu prieš išsilavinusius žmones, daugelis šviesuolių nuo teroro bėgo į Vakarų. Tarp jų buvo daugybė VDU dėstytojų, studentų, absolventų.

Tradicijos tęsėjai

Iš garsesniųjų, pasižymėjusių Lietuvoje dar prieš karą, per ar po jo arba išeivijoje pirmaisiais pokario dešimtmečiais, čia suminėsimės vos keletą. Tai rašytojai: Jonas Aistis, Kazys Boruta, Kazys Bradūnas, Bernardas Brazdžionis, Antanas Gustaitis, Juozas Grušas, Vytautas Mačernis, Antanas Miškinis, Henrikas Nagys, Salomėja Neris, Henrikas Radauskas, Antanas Škėma, Antanas Vaičiulaitis; istorikai: Zenonas Ivinskis, Juozas Jakštas, Simas Sužiedėlis, Adolfas Šapoka, Vincas Trumpa; archeologas Jonas Puzinas, filosofai Antanas Maceina bei Juozas Girnius,

ekonomistas Domas Cesevičius ir daugelis kitų. Kai kurie jų, VDU baigę studijas, liko čia ir dėstytojauti.

Tad jei mūsų universitetą 1922 m. sukūrė profesorai, baigę mokslus užsienyje, ypač Vakaruose, tai po 1940 m. VDU tradicijas į Vakarus išnešė ir jo, jau uždaryto, vardą ten paskleidė buvę dėstytojai, studentai ir absolventai. Jų dėka Lietuvos universiteto idėja nemirė išeivijoje.

Atkūrėjai

1922 m. įsteigtas, Antrojo pasaulinio karo negandas, žudymus, trėmimus iškentęs (dėl savo dėstytojų bei studentų paramos antitotalitariniam pasipriešinimui), sovietų 1950 m. galutinai uždarytas Vytauto Didžiojo universitetas po beveik keturių dešimtmečių buvo per trejus lemtingus 1988, 1989 ir 1990 metus tautiškai sąmoningų ir sovietinės propagandos nesuklaidintų Lietuvos bei išeivijos šviesuolių didžiausiomis pastangomis atkurtas ir atstatytas beveik iš nieko. Bent jau materialine prasme: juk universitetas neatgavo nė vieno pastato ir nė vienos knygos, turėtos prieš uždarymą – pradžioje paskaitos vykdavo trijuose išnuomtuose pastatuose.

O ir biblioteką, tą kiekvieno rimto universiteto pasididžiavimą, reikėjo atkurti iš naujo. Senojo, prieškarinio Vytauto Didžiojo universiteto biblioteka iš tiesų buvo turtinga. 1950 m. universitetą uždarant ji turėjo daugiau nei 400,000 leidinių ir labai didelį rankraštyną. Atkurtojo VDU bibliotekos plėtojimo darbą lėšomis parėmė Atviros Lietuvos fondas, Amerikoje įsisteigęs Lietuvių fondas, mecenatai iš JAV Julija ir Emilis Sinkiai. Didžioji fondo dalis sukaupta padedant išeivijai, knygas dovanojo užsienio universitetai ir ambasados, daugybė privačių asmenų.

Jei medžiagine prasme universitetas iš pat pradžių buvo skurdus, ir tą nepriteklių dabar, remiamas valstybės, įveikia tik priešokiais ir po truputį, bet nuolatos, tai dvasine prasme jis iš karto buvo stiprus. Jis sėmėsi ir tebesisemia didelės stiprybės ne tik iš emigracijoje išlaikytų, puoselėtų ir pratęstų senojo VDU tradicijų, bet ir iš Lietuvoje, tame pačiame Kaune, likusio nepažeisto intelektualinio potencialo. Juk bolševikams VDU uždarius, kai kurie jo fakultetai davė pradžią būtent kitoms dabartinėms aukštosioms mokykloms: Kauno technologijos universitetui, Lietuvos sveikatos mokslų universitetui (jungiančiam

buvusius Kauno medicinos universitetą ir Lietuvos veterinarijos akademiją) ir Lietuvos žemės ūkio universitetui (nuo 2011 m. Aleksandro Stulginskio universitetas). Jų visų, taip pat ir daugelio Vilniaus intelektualų bendradarbiavimas atkuriant VDU negali būti užmirštas.

Du VDU pirmavimo dešimtmečiai

Nenuostabu, kad XX-ojo amžiaus Lietuvos mokslo istorijoje VDU užima išskirtinę vietą jau vien dėl to, jog, kaip minėta, per beveik visą pirmąją nepriklausomybės laikotarpį (1918–40) tai buvo vienintelis Lietuvos universitetas. Kitaip nei anksesnės carinės ir ypač vėlesnės sovietinės okupacijos dešimtmečiais, kada laisva lietuvių mokslinė veikla humanitarinėje srityje dėl tautinių ir politinių priežasčių buvo varžoma ar stačiai neįmanoma, pirmosios nepriklausomybės laikais (kaip ir dabar antrosios) pagrindinę kliūtį laisvai mokslinei kūrybai bei mokslo tyrimams lietuviybės dvasia sudarė materialiniai trūkumai.

Antra vertus, pats nepriklausomos valstybės sukūrimo (1918 m.) ir jos atgavimo (1990 m.) faktas buvo toks stimuliuojantis, sutelkiantis ir motyvuojantis, kad kurį laiką jis nustelbė visus

realius trūkumus. Ypač per pirmąją nepriklausomybės periodą lietuvių tauta tiesiog susikūrė, ji atrado save iš naujo – visu humanitariniu savęs pažinimo plotiu. Tokiose disciplinose, kaip Lietuvos ar/ir lietuvių archeologija, etnologija, filosofija, istoriografija, kalbotyra, literatūrologija, pažengta drąsiau ir toliau į priekį negu turbūt per bet kokį kitą Lietuvos istorijos dvidešimtmetį.

O šie mokslai (su Lietuva susijusiu aspektu) suklestėjo ypač VDU dėstytojų ir studentų dėka. Jeigu prisiminsime jau taip pat anksčiau minėtą aplinkybę, jog tarpukario universitete šviesuolių buvo dvi kartos – vyresnioji, kuri aukštąjį išsilavinimą buvo įgijusi **Vakarų Europos ar Rusijos** universitetuose ir tada VDU dėstė, bei jaunesnioji, kuri tą išsilavinimą įgijo būtent VDU ir paskui tą mokslo šviesą išsaugojo okupuotoje Lietuvoje ar išnešė į laisvus Vakarus, – tuomet su šiuo universitetu susijusią mokslo veiklą galime laikyti užsimezgusią jau ano šimtmečio pradžioje ir nenutrūkstamai besitęsiančią ligi šiol, ne tik atkurtajame VDU, bet ir kituose Kauno bei visos Lietuvos universitetuose ir ypač pokario išeivijoje, kur beveik visi stambaus kalibro lietuvių

1920	1922	1930	1950	1989	1990	1991	1993	1994		1995	1998	2000	2003	2004	2008	2011	2012	2013
Įkurti Aukštieji kursai Kaune	Įkuriamas Lietuvos universitetas Kaune	Universitetui suteikiamas Vytauto Didžiojo universiteto vardas	VDU uždaromas sovietų valdžios	Atkuriamas Vytauto Didžiojo universitetas	Priimamas VDU statutas, įteisinęs 3 pakopų studijas universitete	Pradedamos organizuoti doktorantūros studijos	Išleidžiama pirmoji bakalauro laida	Atkuriamas Garbės profesorius vardo teikimo tradicija		Išleidžiama pirmoji magistrų laida	Atidaryta moderni biblioteka, skaityklos	Įkurtas Lietuvių išėivijos institutas	VDU prisijungė prie tarpuniversitetinių mainų programos „Campus Europae“	Pasirašyta Didžioji Europos universitetų chartija	Pasirašyta Baltijos doktorantūros mokyklos steigimo sutartis (VDU, Latvijos ir Talino universitetai)	Atidaryta Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus	VDU pateko tarp 700 geriausių pasaulio aukštųjų mokyklų – „QS World University Rankings“	Per 230 „LLP/Erasmus“ studentų ir dėstytojų mainų programos partnerių
					VDU – Europos universitetų asociacijos narys	Atkuriamas Garbės daktaro vardo teikimo tradicija										Po atkūrimo išleista daugiau kaip 26 tūkst. absolventų		Vykdomos 26 studijų programos anglų kalba

Jono Petronio nuotr.

intelektualai buvo išauklėti prieškarinio Vytauto Didžiojo universiteto dėstytojų ar studentų.

Šiandien ne tik Lietuvoje, bet ir Vakarų pasaulyje daugiau ar mažiau žinomi šie humanitariniai mokslininkai (tai tik dalinis sąrašas): lingvistai Alfredas Sennas, Algirdas Julius Greimas, Antanas Salys; istorikai Alfredas Erichas Sennas, Zenonas Ivinskis, Egidijus Aleksandravičius; archeologai Jonas Puzinas, Marija Gimbutienė; filosofai Vosylus Sezemanas (Vasily Sesemann), Levas Karsavinas, Leonidas Donskis, Kęstutis Ignas Skrupskelis; sociologas, kultūrologas Vytautas Kavolis. Jie visi susiję su VDU kaip dėstytojai arba kaip studentai.

Vienas jų, V. Kavolis, 1985 m. kalbino kitą, A. J. Greimą, kuris karo metais pasitraukęs iš Lietuvos į prancūziškai kalbantį pasaulį pasireiškė kaip vienas iš pagrindinių Paryžiaus semiotinės mokyklos kūrėjų. Apie savo brendimą Lietuvoje, o ypač VDU, kur studijavo teisę, A. J. Greimas kalbėjo štai kaip:

„Iš Lietuvos aš turbūt beveik viską ir atsivežiau: aukštaitišką vaikystės kaimo kvapą, suvalkietišką ambiciją ir užsispyrimą, vokiškos kultūros – filosofijoje, istorijoje – elementus, skandinavų ir slavų „dvasios“ supratimą: tai vis buvusios Romos imperijos tautoms nesuprantami dalykai. O tokie kultūriniai dvilypumai kartais duoda tai reliatyvumo, tai viršiškumo išjautimus.

Konkrečiai imant: mūsų universitetas nebuvo jau toks prastas. Teisių fakultete buvo liečiamos tokios problemos kaip, pavyzdžiui, Kelseno teisės filosofija, Max Weberio socioekonominės teorijos. Žinoma, visa galva pralenkdamas, Teisių fakultete dominavo – savo kultūra, retorika ir gesto elegancija – universiteto rektorius Mykolas Riomeris, Paryžiaus Politinių Mokslų Mokyklos auklėtinis.

Kita aukšta figūra, kurią išsivežiau iš Kauno, tai profesorius Levas Karsavinas, kurio paskaitų

apie Viduramžių krikščioniškąją filosofiją dažnai klausydavome tiktai mudu du teisininkai – Juozas Juodišius ir aš. – Tai nesvarbu, - sakydavo Karsavinas, - pagal Viduramžių tradiciją „tres faciunt collegium“. Jo lietuvių kalba buvo puiki: jį klausydamas supratau, kad lietuvių kalba gali būti drauge aiški ir rafinuota, „kultūringa“. [...] Tai pats nuoširdžiausias ir elegantiškiausias mokslininkas, kurį kada esu sutikęs: tokiu būdu turbūt susidaro idealios figūros, kurios vėliau padeda pasirinkti gyvenimo kelius. Šalia Karsavino, tik vieną žmogų teko dar sutikti taip gražiai ir kultūringai kalbantį, bet tai jau kitos imperijos augintinis – Adorno“.

VDU jau pirmosios nepriklausomybės laikais Lietuvoje buvo europietiškos mokslo kultūros tiltas tarp Rytų ir Vakarų. Šiandien, tokių mokslininkų kaip Greimas, Karsavinas, Kavolis ir daugelio kitų inspiruojamas, jis ryžtasi tęsti ir plėsti savo misiją būti vienu iš Europos šviesuomenės centrų.

Būtų, žinoma, klaida manyti, kad su VDU asocijuojasi tik humanitarai. Mūsų universitetas neįsivaizduojamas be Harvardo modelį į Kauną atvežusio Kalifornijos universiteto profesoriaus, pasaulinės reikšmės informatikos mokslininko, vieno ryškiausių VDU atkūrėjo ir pirmojo atkurto šio universiteto rektoriaus Algirdo Avižienio. O kur dar kiti VDU Atkuriamojo senato nariai, tarp jų, minint vos kelis kitus garsius išėivius, fizikas Kazys Almenas, medikas Edvardas Kaminskas, okeanologas Vytautas Klemas, radiotechnikos inžinierius Arvydas Kliorė, ekologas ir evoliucinis biologas Juozas Rimas Vaišnys. Dauguma jų išvardyti prieš kelerius metus išleistose mūsų universiteto knygose „Vytauto Didžiojo universitetas: Atmintis, žmonės ir idėjos“ bei „Vytautas Magnus University: Memory, People and Ideas“.

Jų visų pavyzdys mus, kauniečius, ir visus mūsų miesto vertę pripažįstančius lietuvius įpareigoja – ne pūstis, o plušėti tėvynės ir žmonijos labui. ■

Algirdo Avižienio asmeninio archyvo nuotr.

Iš kairės: Studentų skautų korporacijos „Vytis“ vadovas Algirdas Avižienis, Garbės narys prof. Mykolas Biržiška ir skaučių vadovė Danguolė Pulkauninkaitė. Los Angeles, 1955 m.

„UNIVERSITETAS
MŪSŲ ŠIRDYSE
BUVO VISADA“

Valdo Urbono nuotr.

Rektoriaus prof. Algirdo Avižienio inauguracija.
Iš kairės: prof. A. Avižienis, prof. Romualdas Baltrušis, 1990 m.

Mykolas Drunga, Vaiva Ragauskaitė

Pokalbį su VDU garbės profesoriumi, pirmuoju atkurtojo universiteto rektoriumi (1990 – 1993m.) prof. Algirdu Avižieniu pradėjome paci-
tuodami tai, kas apie VDU atkūrimo pradžią rašyta knygoje „Vytauto Didžiojo universitetas. Atmintis, žmonės ir idėjos“:

„Vakaruose dėmesys okupuotos Lietuvos moks-
lui ir studijoms ypač pagyvėjo prasidėjus „pertvar-
kai“. 1985 m. lapkritį Čikagoje vykusiame V-jame
Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziume,
 kuriame buvo perskaityta daugiau nei 240 pra-
 nešimų, net trys plenarinės sesijos buvo skirtos
 bendradarbiavimo su Lietuva temai. Diskusijose
 dėmesio sulaukė ir humanitarinių studijų Kaune
 atkūrimo perspektyvos.

1988 m. birželio mėn. pabaigoje, netrukus po
 Sąjūdžio įsteigimo, Kalifornijos universiteto profe-
 sorius Algirdas Avižienis atvyko į Vilnių, kur susi-
 tiko su Sąjūdžio nariais prof. Vytautu Landsbergiu,
 prof. Vytautu Statulevičiumi ir kitais, su kuriais
 aptarė Kaune gimstančias Vytauto Didžiojo uni-
 versiteto atkūrimo idėjas.

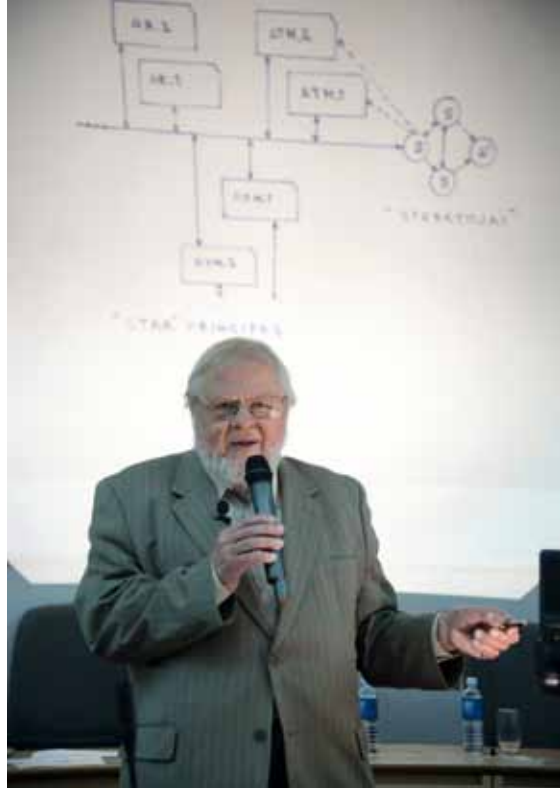
Kaune šios idėjos pasiekė viešumą, kai 1988 m.
 liepos 29 d. dienraštis „Kauno tiesa“ išspausdino
 prof. Alfredo Smailio straipsnį „Atkurkime Vytau-
 to Didžiojo universitetą“. Straipsnis sulaukė dau-
 gybės palankių bei nepalankių atsiliepimų“.

Profesoriui iš karto norėjosi šias mintis ne pa- neigti, o papildyti ir patikslinti.

Jeigu kalbame apie universiteto atkūrimą, tai vis
 tiek pirmiausia norėčiau pasakyti, kad iš tikrųjų
 universitetas niekuomet nebuvo visiškai dingęs.
 Pavyzdžiui, kai buvome studentais Amerikoje, tai
 tokie mūsų akademiniai dvasios vadai kaip VDU
 profesoriai Mykolas Biržiška, Steponas Kolupaila
 ir Juozas Končius, mūsų studentų skautų korp-
 racijos „Vytis“ garbės nariai, mums tą universiteto
 tradiciją labai stipriai perdavė.

Kitaip sakant, jau tada universitetas mums buvo
 ir žinomas, ir brangus – visą laiką jis gyvavo mūsų
 mintyse, jį laikėme savo Alma Mater. Nors gyve-
 nome ir studijavome Amerikoje, bet mūsų šaknys
 buvo 1924-siais įkurtoje korporacijoje „Vytis“.
 Tad sakyti, kad VDU atkūrimas prasidėjo tik
 1988-siais, būtų netikslu, gal ši idėja tada Lietuvoje
 tik iškilo į viešumą.

Bet taip pat galiu pasakyti, kad kai pirmą kartą
 atvykau skaityti paskaitos į Vilniaus universitetą

Prof. A. Avižienis savo 80-mečio proga surengtoje paskaitoje aiškina save pasitaisančio kompiuterio veikimo schemą. 2012 m.

1968-siais, tai susitikau su prof. V. Statulevičiumi bei kitais, užmezgėme ryšius, lankėmės vieni pas kitus, jau tada ryškėjo nuolatinė pokalbių tema.

Po to aš Lietuvoje sovietmečiu buvau dar tris kartus, ir mes daug kalbėjome apie tai, kaip čia išlaikyti lietuvišką akademinį gyvenimą ir, kai atsirado galimybės, kaip iš viso atsikratyti sovietinių įtakų Lietuvos moksle ir studijose.

Taigi, sakote, kad Vytauto Didžiojo universiteto tęstinumas...

...buvo jau nuo seno. Jokiu būdu nebūtų įvykęs universiteto atkūrimas su užsienio lietuvių dalyvavimu toks, koks jis buvo, jeigu būtų prasidėjęs tik 1988 metais. O mūsų ryšys su VDU daugeliui Lietuvoje tada dar buvo visai nežinomas.

Gal dėl to ir atsirado tam tikra įtampa tarp mūsų, atvykusiųjų iš Amerikos, Kanados ar Australijos (pvz., prof. V. Doniela), ir čia buvusiųjų. Užtat ir galime kalbėti apie neformalų tęstinumą, – juk universitetas mūsų širdyse buvo visada, tik atkurdami mes tą VDU egzilyje dalį sugrąžiname į Kauną.

O kodėl į Kauną, ne į Vilnių?

Juk studentų korporacijos – ne tik skautų, bet ir ateitininkų, neolituonų, kitų – ir buvo įkurtos Kaune, paskui jos atsikūrė Vakaruose. Tad sąsaja per jas su VDU ir buvo mums atkūrimo pagrindas.

Be to, jau išeivijoje iš istoriko Prano Čepėno redaguotos knygos ir kitų šaltinių žinojome, kad Lietuvos universitetas Kaune 1922 metais buvo pradėtas nuo nulio, kad į jį suvažiavo profesoriai iš saugių dėstymo vietų užsienyje. Tad jeigu jie ryžosi vykti iš geresnių sąlygų užsienio universitetuose į Kauną, tai ko mums bijoti? Ir mes galime pradėti nuo nulio!

Jeigu prof. A. Smailio straipsnis sulaukė daugybę atsiliepimų – ne tik palankių, bet ir nepalankių, tai nepalankieji...

...buvo turbūt ne iš sovietinių žmonių, o iš tų, kurie manė, kad atkurto VDU nereikia, kad mes aukštųjų mokyklų jau gana turime Kaune. Kita vertus, jokiu būdu nereikia užmiršti, jog VDU Atkuriamojoje taryboje ir Atkuriamajame senate buvo daug geros valios žmonių ir iš tuometinio Kauno politechnikos instituto, ir iš Medicinos instituto, kurie 1950-siais ir buvo sukurti iš buvusių VDU inžinerijos ir medicinos fakultetų.

Išrinktas pirmuoju atkurto VDU rektoriumi siūlėte visą Lietuvos aukštojo švietimo sistemą paveikusių reformų.

Rektoriumi tapau turbūt dėl to, kad buvau daugiausia įsijungęs į tą atkūrimo procesą. Harvardo universiteto bendrojo išsilavinimo programą atsivežiau iš Amerikos, nes žinojau, kad sovietinės aukštosios mokyklos buvo specialistų gaminimo fabrikai, kur studentai buvo kiek galima daugiau išskirstyti į specialybes: čia veterinarija, čia kūno kultūra, čia medicina, čia inžinerija, čia žemės ūkis. Sovietinei sistemai išsilavinę žmonės, ypač humanitariškai išsilavinę, buvo pavojingi.

Aš tos sistemos veikimą puikiai pamačiau, kai 1974-siais pusę metų praleidau pas direktorių Vytautą Statulevičių Mokslo Akademijos Matematikos ir kibernetikos institute ir stebėjau, kas dedasi Lietuvoje. Daug minčių sukėlė ir nuoširdūs pokalbiai su artimu bičiuliu – rašytoju Kaziu Saja.

Ir kai tikrai 1990-siais Harvardo universiteto profesorius dekanas Henry Rosovsky parašė knygą *The University: An Owner's Manual* (Universitetas: Savininko vadovėlis), kuri, mano supratimu, geriausiai išdėstė vakarietišką liberalaus išsilavinimo koncepciją, ją atsivežiau į Lietuvą ir pradėjome ją vadovautis. Žinoma, mes negalime imituoti labai turtingo Harvardo, bet pati mintis, dėkui Dievui, išsilaikė per visų VDU rektorių laikus ir ją tik reikia kas kartą atnaujinti.

Žinoma, reformų, kokias mes įvedėm, iš pradžių daug kas nenorėjo. Pavyzdžiui, trijų pakopų (bakalauro, magistro, daktaro studijų) sistemos, arba to, kad profesoriais gali būti ir užsieniečiai. Į pirmąjį VDU statuto projektą buvo įrašyta, kad užsieniečiai, ne Lietuvos piliečiai, negali būti profesoriais, jie gali gauti tik laikiną darbo sutartį. Buvo daug derybų, kol išėmėme tai iš statuto, nes esą buvo baiminamasi, kad privažiuos dėstytojų iš sovietinių kraštų, lyg mes privalėtume juos priimti.

H. Rosovsky knyga buvo ypač paveikus būdas reformų mintims skleisti. Aš kaip tik buvau darbo grupėje, rengusioje Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymą, kurį LR Aukščiausioji Taryba 1991-siais priėmė mėnesį po Sausio 13-osios įvykių. Jame yra kai kurių siūlymų, ypač dėl trijų pakopų sistemos įvedimo ir nepiliečių teisės būti profesoriais, kuriuos mes VDU jau buvome priėmę ir kurie dabar tapo nacionaliniu įstatymu.

Kokių įžvalgų bei pastabų turite šiandien, kuomet universitetas ruošiasi minėti 25-ąsias atkūrimo metines? Ar išeivijos lietuvių, dalyvusių VDU atkūrimo, svajonė išsipildė?

1989-siais metais pradėjęs darbą su 177 pirmojo kurso studentais skolintose auditorijose, per pirmąjį dešimtmetį universitetas sėkmingai subrendo ir išsaugojo „artes liberales“ tradiciją. Deja, per prof. Vytauto Kaminsko, šiuo atžvilgiu universitetui labai daug nusipelnusio, antrąją kadenciją VDU pernelyg atsigrėžė į „akademinio verslo“ pusę. Džiaugiuosi, kad išrinkus rektorių prof. Zigmą Lydeką universitetas

baigė neakivaizdines studijas ir grįžo į atkūrimo metais užsibrėžtą „artes liberales“ kelią. VDU Išeivijos institutas ir Pasaulio lietuvių universitetas tikrai pildo tuomet iš užsienio atvykusių atkūrimo dalyvių svajones.

Kokią matote VDU kaip pasaulio lietuvių universiteto ateitį? Kokiomis kryptimis šiandien ir ateityje galimas bei reikalingas bendradarbiavimas su užsienyje gyvenančiais tautiečiais?

Jau minėto VDU Išeivijos instituto ir kitų su išeivija susijusių VDU veiklų tikslai kuria tikrą Pasaulio lietuvių universitetą (PLU). Labai svarbu pabrėžti, kad VDU pasirinko vadovautis Harvardo ir kitų geriausių pasaulio universitetų parengtais bendro universitetinio išsilavinimo planais. Tai sukels pasitikėjimą tarp užsienyje gyvenančių lietuvių kilmės jaunų žmonių. Pavyzdžiui, mano sūnus Audrius, gavęs VDU eksperimentinės fizikos magistro diplomą, buvo priimtas doktorantūros studijoms Kalifornijos universiteto Los Angeles mieste (UCLA) Nanosistemų institute, o šis pasaulio universitetų reitinguose užima apie 10-12 vietas.

Labai svarbu išvystyti dvi PLU veiklos sritis. Pirmą, reikia parengti aukštos kokybės per internetą prieinamas lituanistinių dalykų (kalbos, istorijos, tautosakos) pamokas bei paskaitas įvairiems mokymosi lygiams: pradžios mokyklos, gimnazijos, pirmųjų universiteto kursų. Tokia medžiaga labai padėtų užsienio lituanistinėms mokykloms bei jų pasiekti negalintiems lietuvių kilmės jaunuoliams ir jaunuolėms.

Antra, stengtis jau penkiolika kartų surengtą Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumą (MKS) pakreipti į jaunųjų mokslininkų, užsienyje siekiančių ar jau baigusių doktorantūras, sugrįžimą, kad per MKS savo pasiekimus parodytų Lietuvai. Šiam tikslui remti reikia kviesti sąmoningas Lietuvos pramonės, finansų ir verslo firmas. Taip pat reikia aktyviai įsijungti į jau esantį užsienio lietuvių mokslininkų interneto tinklą ir skelbti būsimo MKS (ar ir naujo renginio) atnaujintą tikslą.

Liepos viduryje Kaune vyksiantis Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovų suvažiavimas yra puiki proga surinkti daug nuomonių apie siūlomus PLU tikslus ir pristatyti VDU kaip besikuriantį Pasaulio lietuvių universitetą.

„TADA SUPRATAU, KAD AŠ SUGRĮŽĘS SUGRĮŽAU“

Vaiva Ragauskaitė

Pokalbis su VDU Garbės profesoriumi, antruoju atkurtojo universiteto rektoriumi (1993 – 1997), Menų fakulteto teatrologijos katedros profesoriumi emeritu Bronium Vaškeliu.

Gerbiamas profesoriau, šį rudenį VDU pradės minėti 25-ąsias atkūrimo metines. Prisiminus tą laikotarpį, Jūsų įsitraukimą ir darbus universitete, kokios ryškiausios akimirkos išky-la prieš akis?

Prieš akis iškyla universiteto atkūrimas, tas nuostabus pakilimas, kuris jautėsi atgimstančio VDU gyvenime. Atkuriamas vakarietiškas universitetas gyveno sunkius, bet įdomius laikus. O dabar ma-lonu matyti išaugusią ir tvirtai įleidusią savo šaknis aukštąją mokyklą.

Darbų Lietuvoje pradžioje susidūrėte ne vien tik su geranoriškumu. „Dėstytojai iš Amerikos užkrečia svetimomis idėjomis... Nukentės lietuvio charakteris... Kas liks iš mūsų kultūros?“ – tokias VDU atkūrimo laikotarpiu girdėtas pas-tabas esate užrašęs savo tritomėje monografijoje „Žvilgsnis iš atokiau“. Ar ir vėliau ką nors pana-šaus tekdavo girdėti?

Tai iš mano užrašų iš kauniečių susirinkimo, įvykusio 1989 metų liepos mėnesį. Buvo svarstoma, kokio universiteto reikėtų Kaunui. Rudenį, atida-

rant VDU, buvo nutarta, kad dėstytojai iš išeivijos bus traktuojami pilnateisiais universiteto nariais, o ne vizituojančiais dėstytojais.

Vėliau, bent viešai, priešiškų nuomonių apie išeivius dėstytojus neteko girdėti.

Nuo pat pirmųjų VDU atkūrimo dienų kartu su žmona p. Stase užsiėmėte filantropine veikla, skatinote bei rėmėte sudėtingoje socialinėje padėtyje atsidūrusius studentus bei jaunuosius meno ir humanitarinių mokslų tyrinėtojus.

Studentų materialinė padėtis 1992-1996 metais buvo sunki. Ne vienam teko pagelbėti užsimokėti už mokslą. Buvo įsteigta nemokama valgyklėlė studentams, kurioje virė sriubas „Caritas“ moterys. Taip pat mano žmona kasmet atveždavo Floridos lietuvių (St. Peterburgo) paaukotų pinigų, iš kurių sudarydavo keletui studentų vienkartinės stipendijas. Dar ir šįmet ji šį tą atvežė.

2011 m. įsteigiau tris stipendijas: dvi teatrolo-gijos ir vieną lietuvių literatūros studentui. Ben-drai imant, tarp jaunimo aš visada matau labai gražių pavyzdžių.

Jono Petronio nuotr.

2012 m. birželį VDU Senato posėdžio metu prof. B. Vaškeliui ir p. S. Vaškelienei buvo įteiktas Gabrielės Petkevičaitės-Bitės medalis „Tarnaukite Lietuvai“

Esate rašęs ir apie dvigubo prisirišimo jausmą, „sugrįžus sugrįžti“ problemą. Kaip manote, ar šiandien po kelerių ar keliolikos emigracijos metų grįžusiems gyventi į Lietuvą, o juo labiau – čia atvykstantiems ir besikuriantiems išeivių vaikams tai vis dar aktualu?

Per 48 gyvenimo svetimuose kraštuose metus šalia gimtojo krašto ilgesio įsidiegė ir gyvenamosios aplinkos trauka. Tai pajutau sugrįžęs 1992 m. vasarą. Daug kas mane stebino: sovietinio gyvenimo įpročiai, tebegaliojančios anų laiku nuostatos universitetinėje sistemoje... Supratau, kad aš žiūriu į gimtąjį kraštą turistų akimis. Bet įsijungus į universiteto atkūrimo darbą, džiugino kolegiška darbo nuotaika, darbo sie-kiai. Tėvynės trauka tiek sustiprėjo, kad grįžęs atostogų į JAV laukiau grįžimo į universitetą dienos. Tada supratau, kad aš sugrįžęs sugrįžau.

Nors pasak užsienio emigrantologų, emigrantai negrįžta, bet faktai rodo, kad būna visai. Šiandieniai emigrantai daugiausia yra ekonomikos emigrantai, todėl jų ateitis nėra labai nuspėjama.

Pasak Jūsų, išeiviui sąlytis su lietuvybe yra gyvenimo išeities taškas. Tas sąlytis Jūsų kartai, ko gero,

buvo vienoks, šiandieniniam emigrantui – galbūt jau kitoks. Ar tai – nekintamas dalykas?

Tas sąlytis yra visiems išeiviams svarbus. Gal jis buvo svarbesnis DP kartai (emigrantai, pasitraukę iš Lietuvos 1944 m., vadinamieji „displaced persons“ – red.), nes okupuota Lietuva nebuvo lengvai pasiekama, o buvo svarbu išlaikyti lietuviybę šeimo-se, vartojant lietuvių kalbą, kiek įmanoma vaikus supažindinant su istorija ir palaikant lietuviškus papročius.

Iš šono žiūrint, neatrodo, kad dabartiniai emigrantai deda tiek pastangų. Gal dėl to, kad jie bet kada gali pasiekti Lietuvą, o ir ryšiai dabar kitokie. Tačiau jie nesuvokia, kokia grėsmė laukia jų vaikų, jei nebus dedama pastangų lietuviybei išlaikyti. Vis dėlto kalba yra pagrindinis dalykas, nors negalima atmesti ir tų, kurie nemoka lietuvių kalbos, bet jaučiasi lietuviais.

Jūsų akimis, kuria linkme turėtų eiti universitetas, iškėlęs sau siekį burti išeiviją?

Manau, kad universitetas eina gera linkme. Linkiu jam sėkmės. ■

Jono Petronio nuotr.

„VDU GYVENIMAS: INTELEKTAS IR LAISVĖ“

VDU Viešųjų ryšių prorektorė
prof. Auksė Balčytienė

Mykolas Drunga

Taip Vytauto Didžiojo universiteto esmę apibūdino Viešųjų ryšių prorektorė prof. Auksė Balčytienė. Apibendrindama kitų VDU vadovų ir dėstytojų bei savo pačios mintis, ji pažymėjo, kad „prieš ketvirtą amžiaus atkurtame Vytauto Didžiojo universitete jau subrendo naujoji karta. Karta, kuri gimė laisvės dvasioje. Karta, kuri savo gyvenimo pažinties pradžia pasirinko VDU. Karta, kuri toliau kuria ir kurs modernią valstybę“.

Kuo yra ypatingas VDU? Kokiais bruožais išsiskiria naujoji universiteto karta?

Pasak VDU rektoriaus prof. Zigmo Lydekos, „VDU yra vienintelis liberaliųjų studijų universitetas Lietuvoje. Atvirumas ir laisvė – tai pamatiniai koncepciniai dalykai, lengvai atpažįstami visuose universitetinio gyvenimo dėsniuose: studijose, moksle, kūrybinėse ir meno veiklose, žmonių tarpusavio santykiuose.“

Tad nūdienos, XXI-ojo amžiaus VDU – tai naujoji savirealizacijos erdvė, tai idėjų ir intelekto dirbtuvės, kuriose permąstomi, naujai struktūruojami ir išbandomi ateities scenarijai. Tai erdvė, kurioje svajojama ir siekiama kurti.

„Universitetas – tai žmonės. Universitetas – tai idėjos. Tad į VDU siūlyčiau žiūrėti tarsi į gyvą organizmą, kuris per žmones ir idėjas nuolat gimsta iš naujo, nuolat atsikuria. VDU yra modernaus gyvenimo ir kūrybos laboratorija, kurioje testuojami ir išbandomi projektai, mezgasi naujos idėjos ir susiformuoja nauji idėjiniai sąjūdžiai“, – patikslino prof. Z. Lydeka.

VDU savo tapatybę visuomet formavo laisvės ir kūrybos

fone. Universitetas atsikūrė pirmiausiai išeivijos pastangomis. Būtent išeivija realiai išgyveno troškimą matyti Lietuvą pasaulio vaizdiny. Tai ir buvo įprasminama atkurtajame VDU.

Būtent per plataus požiūrio kūrybos projektus, per į juos įsiliejančius Lietuvos ir pasaulio žmones universitetas kuria savąjį pasakojimą, kuris galiausiai įsijungia į platesnį – miesto, valstybės, Europos ir pasaulio – vaizdinį. „Tokiai misijai taipogi talkina ir daugiakalbio, daugiakultūrinio, įvairialypio patyrimo studijų ir tyrimų formos, palaikomos VDU. Tik atsiverdami pasauliui, kitoms kultūroms galime pajusti visą įvairovės grožio skambesį ir sykiu atrasti vienijančius, bendražmogiškos patirties, jautrumo, etikos ir moralės dalykus. Liberalus išsilavinimas – domėjimasis aplinka ir noras ją kvestionuoti – tampa kaip tik tuo įrankiu, tarsi instrumentu ar bendra erdve, kurioje užgimsta ir gražiausios mūsų kartos idėjos“, – pratęsė prof. A. Balčytienė.

VDU niekuomet neturėjo nieko bendra su specialistų kalve ar siaurai orientuotomis studijomis. Čia reikšmingi ne faktų ir žinių kaupimo dalykai. Tapatybės paieškos, savęs

atradimui ir įsivietinimui svarbu yra užmegzti empatinį ryšį su aplinka. Todėl ir aplinkos konceptas čia suvokiamas daug plačiau. Tai nėra tik geografiniais matmenimis apibrėžta fizinė ar kitokia veikimo erdvė. Šioje sampratoje sykiu yra užkoduotas ir moralinio jautrumo dėmuo. Tai tarsi paskatos studijuojant artimiausios aplinkos dalykus „kalbėtis“ su aplinka, pažinti istoriją, žmones, socialinius ryšius ir kultūras, o sykiu ir atpažinti šalia esančiųjų ar anksčiau gyvenusiųjų patirtis, jausmus, laimes, planus, vizijas ir išgyvenimus.

Būtent toks požiūris atliepia Pasaulio lietuvių universiteto idėjai. Idėjai, kuri įprasmina VDU siekį burti ir pažinti pasaulyje cirkuliuojančius, visai judančius ir Lietuvai neabejingus žmones ir jų susikurtus vaizdinius apie Lietuvą – jos istoriją, kalbą, mokslą, kultūrą. Sykiu suvokiame, jog vien tik proto pastangų ar stiprios motyvacijos tokiam uždaviniui įveikti neužtenka. Tam reikia meilės, empatijos, gebėjimo žvelgti plačiai atvertomis akimis ir gyventi įsiklausant į šalia ar toliau pasaulyje esančios, jautrios ir atviros širdies šnabždesius.

Tad viso to mokytis ir išmokti bei dalintis su kitais yra geriausia atpažįstant vertybinius, kultūros ir intelektualinių tradicijų fone užsimezgsius dalykus – studijuojant ne vadovėlinius, bet tikrus, pamatinius dalykus: gilinantis į pirminius pasaulio mokslo ir kultūros šaltinius, į tokias intelekto ir menų sritis kaip filosofija, etika, logika, istorija, literatūra, dailė, iškilių žmonių biografijos ar atsiminimai.

Tik taip – individualiai atpažįstant, jautriai reaguojant, galiausiai gimsta jautri, atvira, žingeidi, mąstanti ir reaguojanti asmenybė. Tik tarp tokių žmonių mezgasi ir susikuria savas patirtis interpretuojančios, permąstančios, savą tapatybę susikūrusios ir savą naratyvą pasakojančios bei kuriančios bendruomenės. Kaip tik taip per VDU užgimsta ir Pasaulio lietuvių universiteto bendruomenė.

Kiekvienai bendruomenei reikia laisvo, tačiau sykiu savanoriškai įsipareigojančio, lojalaus žmogaus. Sykiu tik bendruomenėje, tik drauge bendram labai veikdamas su kitais bendraminčiais žmogus gali pilnai atsiskleisti. Tad VDU jau yra tapęs centru, slinktimi, link kurios sparčiai juda intelektualiosios šalies ir pasaulio lietuvių jėgos. Prie universiteto nuolat jungiasi Lietuvos ir pasaulio studentai, mokslininkai, menininkai ir kūrėjai. VDU garbės daktaro regalijomis jau yra pagerbti per pusšimtis garsių pasaulio ir šalies mokslininkų bei menininkų. Būtent įvairovėje VDU stiprėja.

Dar daugiau – žinome, jog VDU kaip niekur kitur Lietuvoje mokosi tiek daug save atradusių, savo esybę suvokusių ir save atpažinusių jaunų žmonių. Kaip rodo nesenos nuomonių apklausos, VDU studentai – patys laimingiausi. O būti laimingam – bene sunkiausias šiuolaikinio gyvenimo uždavinys. Tai yra siekiamybė, sunkiai realizuojama ir suvaldoma nuolatinių grėsmių, sukrėtimų, krizių, nepasitenkinimų ir baimių varžomame pasaulyje.

VDU Rectorius
prof. Zigmą Lydeka

Išties gyventi naujosios modernybės laikais nėra lengva.

Ypač nelengva suvokiant visą iššūkių mastą nuolat globalėjančiame, įvairiausių sukrėtimus išgyvenančiame pasaulyje. Bet šis pasaulis kas sykį mums tampa ir artimesnis. Jis vis labiau yra saistomas glaudžiais – žmonių, jų kuriamų projektų ir vaizdinių – ryšiais. Šiandien jau nebeįmanoma likti užribyje nei geografinė, nei intelektualinė, nei kūrybos prasme. Tad gyventi tokiam – globaliai lokaliame – pasaulyje sykiu yra ir didelė laimė, ir didžiulis iššūkis, reikalaujantis nuolat priimti naujas patirtis, jas išgyventi, suvokti dabartį ir brėžti ateities vaizdinius.

„Mes tai suvokiame kaip neišvengiamybę. Jokia konkrečiai apibrėžta specialybė, joks racionalus formulėmis ar apskaičiuotais žingsniais aprašytas žinojimas nesuteiks karjeros garantijų ar profesinės sėkmės. Tačiau laisvųjų menų – artes liberales idėjų ir intelektualinės pasaulio universiteto dvasios – palaikoma alma mater tai gali padėti padaryti“, – apibendrina VDU rektorius.

Tad Vytauto Didžiojo universiteto stiprybė – ne konkrečios studijų kryptys ir specializacijos, ne struktūriškai tvarkingai sudėliotos dalykų sekos, ne baigtinių atsakymų regimybė. VDU stiprybė – žmogaus patiriama laisvė bendrauti su visais ir su visu pasauliu. Pasitelkus mokslo ir intelekto galią čia yra studijuojama gyvoji, besikeičiančio lietuvių pasaulio patirtis.

Visa tai ir yra pamatinė modernaus išsilavinimo ašis. Kaip tik tokioje dvasioje gimsta, auga, keičiasi, tobulėja laisvas žmogus. Tokioje dvasioje dirba, kuria ir gyvena VDU.

UNIVERSITETŲ GALO PRADŽIA?

Leonidas Donskis

Klausimas, ar universitetas išliks XXI amžiuje kaip atpažįstama klasikinė edukacijos ir mokslo institucija, šiandien anaiptol nebeatrodo nei naivus, nei nekorektiškai suformuluotas. Manau, kad stebint tai, kas šiuo metu vyksta Europoje ir ypač Didžiojoje Britanijoje, galima drąsiai svarstyti ateities intelektualines strategijas. Ką darome? Stebime lėtą universiteto mirtį ar kuriame kažkokias alternatyvas, kurios būtų tvaresnės nei politikų kadencijos parlamentuose ir vyriausybėse?

Reikalas paprastas, kurį nusakyti norisi paprasta kalba ir nesudėtingu žodynu. Visą didžiąją universitetų transformaciją pradėjo Margaret Thatcher, iš esmės suardžiusi senąją britų akademinę sistemą. Kaip ir reikėjo tikėtis, prieš jos reformą daugmaž atsilaukę ir išliko tik patys geriausi universitetai (nors kai kurie keisti pokyčiai įvyko net ir juose). Uoliausiai puolė keistis mažiausiai saugiai jautęsi – kitaip tariant, antrojo ir dar tolimesnių ešelonų – universitetai.

Keisčiausias yra šito proceso importas Europoje. Daug metų mano gerai pažįstama Suomijos akademinė sistema kėlė baltą pavydą kolegoms iš kitų Europos šalių, o šiandien viskas apsisvertė taip, kad Suomija įsileido amerikietiško ir britiško modelių mišinį, kurio esmė ta pati – gauti pinigų pats, be valstybės ir paties universiteto.

Faktas, kurį šiandien pripažįsta akademinio gyvenimo pokyčių stebėtojai ir analitikai JAV bei Didžiojoje Britanijoje, yra toks, kad kas JAV egzistuoja kaip Ivy lygos universitetų ir

garsių Kalifornijos universitetų vidinis valdymo modelis, nieko bendra niekada neturėjęs su jokiais valstybinėmis strategijomis, Europoje tapo valstybės iš viršaus nuleista naująja valdymo politika. Tai, kas įvyko – tai laisvės ir konkurencijos vardu kalbančių, bet jas kasdien sparčiai naikinančių biurokratų revoliucija.

Mėgdžiodami JAV privačius universitetus ir ypač verslo mokyklas, Didžiosios Britanijos ir kontinentinės Europos biurokratai bei politikai perėmė viską – orvelišką naujakalbę primenantį vadybininkų žargoną, universiteto valdymą pagal verslo korporacijos modelį, o liūdniausia – greitų rezultatų ir pasiekimų logiką. Iš esmės į lėtą minties, kūrybos ir egzistencijos logiką orientuotas (ir per daugelį amžių jai ištikimybę išlaikęs) universitetas šiandien prievartaujamas veikti kaip kontora, žaibiškai reaguojanti į rinkos svyravimus, viešosios nuomonės kismą ir politinę konjunktūrą. Tai – kaina, kurią mokame už masinę aukštąją edukaciją masinėje demokratijoje ir masinėje visuomenėje.

Greito vartojimo ir reagavimo logika gal ir leido formuoti industrinės eros gamyklų, fabrikų, įmonių ir verslo darinių efektyvumo kriterijus. Bet perkelta į postindustrinės ir informacijos eros mokslo ir tyrimų institucijas bei universitetus, ji tampa pamėkliški ir absurdiška. Galima greitai pasiekti rezultatą nesudėtingose sistemose arba veikiant populiariame ir švietėjiškame lygyje. Bet ne technologijos ar populiarios teorijų adaptacijos, o didysis mokslas, fundamentiniai projektai ir idėjų bei minties pasaulį keičiantys humanitariniai ir socialiniai mokslai iš esmės negali būti greiti ir skirti greitam vartojimui todėl, kad jų esmė slypi minties mokyklose ir savęs koregavime.

Prisimenu istoriją, kuri gerai atveria šitą makabrišką išsityčiojimą iš visko, kas dar palyginti neseniai simbolizavo Europos vertybes ir jos didžiąją kultūrą. Mano kolega Talino universitete gan netikėtai patyrė rimtų problemų, nes šalies švietimo ministerija (neretai estų akademikų ironiškai vadinama Tartu universiteto viešosios politikos departamentu) suabejojo, ar jis vertas profesoriaus vardo. Mat šis Renesanso kultūros žinovas ir italų literatūros tyrinėtojas per mažai parašė – kolegos turėjo parengę šūsnis straipsnių ir konferencijų pranešimų, o jis prieš juos atrodė menkai rašantis ir kuriantis.

Daug ir atkakliai teko padirbėti Talino universiteto profesūrai, kol ji įrodė, kad tuo metu, kai dalis kolegų važinėjo po konferencijas ir skelbė greitai parašytus tekstus arba be jokios solidesnės dokumentacijos ir referencijų parengtus straipsnius, minėtasis Renesanso tyrinėtojas parengė naujo estiško Dantės „Dieviškosios komedijos“ leidimo komentarus. Ar gali būti didesnė humanitaro (ir dar klasikinių studijų atstovo!) svajonė už Dantės, Petrarkos ar Shakespeare'o kūrinių komentarų bei įvadų parengimą? Paaiškinkite šitą ministerijos biurokratui, kuris suskaičiavo darbus ir taškus. Dantė nuo šiol – ne argumentas.

Spėju, kad nesunaikinta, nedeformuota, neluoša ir nenumarinta humanistika per artimiausius dešimtmečius apskritai išliks tik elitiniuose Europos ir JAV universitetuose. Visi kiti akademinio *Junk Food* kūrėjai ir vartotojai ją paaukos paklausių – t.y. verslo, vadybos, ekonomikos, teisės, politikos mokslų, socialinės rūpybos ir slaugos – programų vardan.

Tad kaip viltis lieka tik Ivy lyga, elitiniai Kalifornijos universitetai ir geriausiu atveju gal apie penkiasdešimt stipriausių Europos universitetų, kurie

išlaiko *Slow Food* minties ir kūrybos logiką. Visi kiti jau seniai perėjo į *Junk Food*. Greitojo maisto vertė gurmanui taip gerai žinoma, kad jis geriau sutiktų badmiriauti, bet ne apgaudinėti save jo siūlomu racionu. Jau geriau vartoti mažai, bet tikrus dalykus, kurių kilmę, vertę ir pagaminimo vietą žinai – tai ir yra Giacomo Moioli sukurtas *Slow Food International* sąjūdžio esmė.

Universitetų kapitalizacija ir *de facto* libertarinis jų vystymo modelis, iš viršaus nuleidžiamas valstybinės biurokratijos, yra tikras groteskas, kuris niekada nesisapnavo didiesiems liberalams – visų pirma, liberaliems ekonomistams ir politikos mąstytojams. Tai akademinis kapitalizmas be laisvės, technokratų ir biurokratų tironijos atmaina, vykdoma laisvės ir pažangos vardu. Sykiu ir technokratinis laisvosios rinkos muliažas bei simuliakras, kuriame konkurencija fabrikuojama iš taip tendencingai atrenkamų kriterijų, kad joje garantuotai laimėtų iš anksto favorizuojamos savos institucijos.

Aš anaip tol ne prieš rinką ir verslą, juolab kad mano minėti Ivy lygos universitetai yra būtent privatūs universitetai, toli pranokę viešuosius ir valstybinius. Pats dirbau privačiame ir gerą vardą turinčiame Dickinsono koledže JAV. Bet aš esu už rinką, gimstančią iš laisvės ir alternatyvų, o ne iš komandinės-administracinės sistemos, kuri ją nuleidžia kaip iš tikrųjų konkuruojančių minties ir valdymo modelių atmetimą per biurokratinę prievartą.

Lygiai kaip esu už tvirtą mokslo ir verslo sąjungą, bet tada, kai verslas yra intelektualus, o ne trogloditiško lygio, ir kai jį būtent todėl domina visų pirma kūrybos ir laisvos minties projektai, o ne mokslo darbuotojo išprievartavimas paverčiant jį paraiškų rašymo specialistu ir buhalteriu. Elitinis verslas siekia elitinio mokslo ir akademinės terpės. Iš žemo lygio partnerių aukšto lygio aljansai negimsta.

Verta susimąstyti apie akademinį kapitalizmą, sklindantį privaloma tvarka per biurokratinį valdymą ir universitetų autonomijos bei akademinės laisvės naikinimą – jei tokius dalykus girdėtum apie Kiniją, Singapūrą ir Rusiją, nenustebtum. Bet Europoje tai kelia siaubą. Beje, ši logika nėra atsitiktinė – technokratija šiandien demokratijai graso nė kiek ne mažiau nei Kinijos ar Rusijos tipo valstybės, kuriose politinė tironija žengia koją kojon su laisvosios rinkos ideologija, selektyvia jos praktinių elementų atranka ir endemine valstybine korupcija.

Kas yra akademinė laisvė biurokratijai ir simbiozės ryšį su ja kuriančiai politinei klasei?

Ne daugiau nei technologijų ir jomis pagrįstų privalomų akademinės veiklos ataskaitų įdiegimo (kitais tariant, socialinės kontrolės stiprinimo) ir pinigų paskirstymo bei įsisavinimo barjeras. Nevaldomus ir niekam netarnaujančius akademikus bei tyrinėtojus, pasirodo, todėl ir varta laikyti nežinomybėje, įtampoje ir baimėje, kad jie suprastų, kas yra padėties šeimininkas, ir atidirbtų už savo universitetui, programai ar katedrai gautą malonę ir beneficiją. Jie tada greitai virsta vasalais ir pažais, užmiršę visą laisvės ir autonomijos retoriką.

Kad ir kaip būtų, ši logika yra be galo sekli. JAV nevalstybinis universitetų valdymo modelis veikė ir tebeveikia ne tik todėl, kad JAV mecenavimo ir labdaros tradicijos yra nepalyginamai gilesnės nei Europoje, bet ir todėl, kad ten iš tikrųjų egzistuoja gilus socialinių partnerių ir donorų įsipareigojimas savo universitetams, o ne jų vertikalus naudojimas tam, kad daugiau galių gautų valstybinė biurokratija ir politikai.

JAV koledžo ir universiteto *The Board of Trustees* yra kažkas fundamentaliai skirtinga nuo tokių universitetų tarybų, kokios formuojamos Lietuvoje ir kai kuriose kitose Europos šalyse. Ten veikia atsakomybės ir ilgalaikio įsipareigojimo etika, o ne *ad hoc* lygio kolektyvų formavimas siekiant vieno administratoriaus pakeitimo kitu (arba sąmoningai paliekant senąjį).

Pirmoji grėsmė Europai ir sykiu Lietuvai bus ta, kad daugelyje menkos politinės klasės ir sekliausios demokratinės tradicijos šalių akademinės laisvės ir universitetų autonomijos sunaikinimas neišvengiamai deformuos ir pačią politiką (net ir Italijoje, Bolonijos universiteto tėvynėje, oficialiai nebekalbama apie universitetų autonomiją – ką tada kalbėti apie šalis, kurių politikams minties laisvė egzistuoja tik tol, kol jiems sakoma tai, ką jie nori girdėti). Tad politikai pjauna šaką, ant kurios patys sėdi.

Iš kokių resursų atnaujinti politinį gyvenimą, sukurti visavertę politinę klasę ir kaip ugdyti viešas figūras, jei nebelieka laisvės salelių, kuriose vertybė būtų laikomas ne greitas atsakymas į sudėtingą klausimą, o kūrybinės ir diskusinės įtampos išlaikymas dešimtmečius būtent tam, kad kitos kartos gautų tą atsakymą? Jei žinome, kad iš 25 Didžiosios Britanijos premjerų daugiau nei pusė (13) buvo parengti Christ Church koledže Oksforde, neįsivaizduoju, kaip taip įvyko būtent todėl, kad britų politikai ir valstybė niekada nesiryžo brautis į Christ Church erdvę? Ji buvo ir tebelieka jiems reikalinga kaip jų pačių formavimo terpė, o ne kaip trumpalaikės naudos instrumentas.

Ir apskritai kaip formuoti europietiškas intelektualų ir politikų klases, jei jie taip niekada ir nepatirs, ką reiškia nesuvulgarintas, nesupragmatintas ir nesuinstrumentintas universitetas? Iš kur laisvo ir niekam nepataikaujančio profesoriaus ir *pauca paucis* (lot. nedaug, nedaugeliui) principu besivadovaujančio tyrinėtojo nematęs studentas ar apskritai jaunas žmogus turi mokytis minties laisvės ir intelektualinio orumo?

Lieka viltis, kad Europos universitetai istorijoje ne kartą pergyveno politines institucijas ir galios centrus, sykiu ir valstybes. Vilkimės, kad pergyvens ir ateityje, nors gali patirti Pyro pergalę ir gerokai patys subarbarėti moderniosios barbarybės eroje. Šiandien valstybės ir biurokratija savaip reformuoja (arba tiesiog sąmoningai deformuoja) universitetus. Nieko, kai galutinai atsiliksime nuo JAV ir naujųjų Azijos mokslo centrų, grįšime prie mokslo ir edukacijos, o ne paslaugų teikimo ir greitos diplomų tiekimo valstybės pareigūnams industrijos.

Lietuva – viso labo grėšmingos europinės tendencijos gabalėlis ir atspindys. Problema tik ta, kad Italija ir Anglija dėl savo intelektualinių tradicijų gilumo ir atsparumo barbarės daug ilgiau ir mažiau nei mes.

Vytauto Didžiojo universitetas – tai universitetas-alternatyva ir sykiu universitetas-svajonė. Ikarinėje Lietuvoje simbolizavęs atvirumo Europos intelektualinėms įtakoms ir sykiu lietuviškojo elito kalvės dermę (ano meto Lietuvos akademinio ir kultūrinio grandų Vosylio Sezemano, Levo Karsavino, Vladimiro Šilkarskio, Mykolo Riomerio, Alfredo Senno, bet kartu ir didžiųjų pedagogų Stasio Šalkauskio, Vinco Krėvės-Mickevičiaus universitetas), VDU buvo atkurtas prieš pat Lietuvai atgaunant nepriklausomybę ir iškart tapo kitokiu universitetu, nei kitos šalies aukštosios mokyklos.

Vienintelis liberalių studijų universitetas Lietuvoje, nuosekliai ir atvirai deklaruojantis savo pamatinę humanitarinę orientaciją, gali tapti autentiška laisvės ir savirealizacijos laboratorija XXI a. ir politikos priedu, lygiai kaip jis gali atsispirti intelektualinio provincializmo pavojams – bet tam būtina ryžtingai nutraukti dalyvavimą vietiniuose politinės konjunktūros žaidimuose ir ne tik siekti virsti europinio akademinio gyvenimo centru bei gravitaciniu lauku, bet ir ginti akademinės laisvės, socialiai atsakingos universiteto autonomijos bei europinio akademinio solidarumo principus.

KARKLO DIEGA, TIRIANT IR UGDANT

Mykolas Drunga

Vytauto Didžiojo universitetas, išdidžiai pasivadinęs Pasaulio lietuvių universitetu, pagimdė ir didžiulę knygą, pavadintą „Karklo diegas. Lietuvių pasaulio istorija“. Ją parašė VDU istorijos profesorius, Lietuvių išėivijos instituto direktorius Egidijus Aleksandravičius, talkinamas daugelio kitų Išeivijos institute ar kitur universitete dirbančių ar su juo susijusių žmonių. Čia iškart į akis krinta panašumas tarp sąvokų pasaulio lietuvių universitetas ir lietuvių pasaulio istorija. Jos abi kilo VDU aplinkoje. Ką jos reiškia?

Apie pirmąją sąvoką jau daug kalbėjome – jai paaiškinti skiriamas visas šis leidinys. Tačiau – lietuvių pasaulio istorija. Kas tai per daiktas? Koks tai pasaulis? Kodėl jis lietuvių? Ir kokia tai istorija? Galop, iš kur ir kodėl tas karklo diegas?

Į šiuos klausimus dabar ir atsakysime – šio leidinio vyr. redaktoriaus Mykolo Drungos ir prof. Egidijaus Aleksandravičiaus pokalbiu. Tačiau jį pradėsime iš užuolankos – nuo ankstesnių pasvarstymų apie mūsų universitetą.

Pernai VDU šventė savo 90 metų sukaktį, o šiemet sueina 25-eri metai nuo jo atkūrimo. Vytautas Kavolis turėjo įprotį jubiliejaus ar bet kokios reikšmingos takoskyros proga mąstančių žmonių paklausti, kuo jie tam tikru atžvilgiu labiausiai didžiuojasi ir ko jie labiausiai gėdijasi. Todėl ir klausu, kuo Jūs mūsų – ir savo – universiteto atžvilgiu labiausiai didžiuojatės, ką laikote iškiliausiais, labiausiai vertintiniais VDU darbais? Tačiau labiausiai norėčiau paklausti, ar žiūrėdamas į praeitį, Jūs matote ką nors, ką VDU galėjo ir turėjo atlikti, bet, deja, neatliko?

Pradėjai nuo Vytauto Kavolio priminimo. Pridursiu ir aš. Kavolis ne tik siekė, kad jubiliejiniuose apmąstymuose nuolat būtų liečiamos praeities nesėkmės, dalykai dėl kurių gėda ir kuriuos ateityje reikėtų taisyti arba kurių reikėtų vengti. Jis yra kalbėjęs dar griežčiau: perdėtas rūpinimasis savų jubiliejų šventėmis išduoda ne ką kitą, kaip kultūros paralyžiaus laipsnį. Tad švęsdami savo ir svetimus jubiliejus turime būti intelektualiai saikingi ir mandagiai savianališki. Tai geriausia dovana ir geriausias liudijimas, kad esame sveiki ir gyvi. Dabar prie klausimų.

Ar žiūrėdamas į praeitį, ypač į pirmuosius du universiteto gyvavimo dešimtmečius, matau ką nors, ką VDU galėjo ir turėjo atlikti, bet, deja, neatliko? Istorikui tokio pobūdžio klausimai yra sunkiausi, nes tartum reikėtų mąstyti apie tai, kas būtų buvę, jei istorijos ratas būtų pasisukęs kitaip... Lengviau kalbėti apie tai, kas akivaizdžiai įvyko, nors ir tokiu keliu einant nėra akimirksniu aišku, ką visa tai reiškė tada, ką reiškia mums. VDU, kaip ir visos Vasario 16-sios Lietuvos paveikslai, mūsų atmintyje yra paveiktas polinkio skirti tik dviejų spalvų, juodos ir baltos, kontrastus. Yra perdėto

Prof.
Egidijaus
Aleksandravičiaus
knyga „Karklo diegas“,
pasakojanti apie lietuvių
diasporos dalį.
„Versus Aureus“,
2013 m.

adoravimo, yra ir plevėsiškų reikalavimų, kad anos epochos herojai būtų dar darę stebuklus. Šiandienos istorinėje dokumentikoje ir meninėje kūryboje to labai daug.

Iš dabarties nesunkiai persikelia nuostatos, kad smetoninės valdžios žmonės buvo neįžvalgūs, neįgalūs ir savanaudžiai. Priešingai, kultūros, meno ir mokslo bendruomenių atstovai – priklausė šviesiajai herojų rikiuotei. Argi nepabrėžiam, kad nusivylę politika Atgimimo aktyvistai (Augustinas Janulaitis, Steponas Kairys, trys broliai Biržiškos ir taip toliau) ėjo į universitetą, nes čia buvo galima pratęsti idealistinę tautos prisikėlimo projektą, kurį, anot daugelio amžininkų, skandina autoritarinis režimas. Tad VDU nesunkiai idealizuojausi, jam priešpriešinant praktinę politiką ir visą apie ją besisukantį gyvenimą.

Manau, kad tai apgaulingas aiškus, bet tuo pačiu metu nesu pajėgus su ta malonia apgaule rungtis. Iš tiesų sunkiai įveikiu sąvoką, kad visa, kas gražiausia kūrėsi anojė Lietuvoje, koncentravosi apie VDU. To meto spaudoje viešpatavusios tendencijos taip pat patvirtintų šias nuotaikas. Universiteto kaip simbolinio besivystančios tautos kultūros, visuomenės ir politikos refleksijos židinio statusas nekė-

lė abejonių. Išorinis žvilgsnis tą nusiteikimą gali tik stiprinti.

Tačiau paties universiteto viduje virė daugiau ar mažiau į išorę neprasiveržiantys procesai. Profesūros socialinės pozicijos, algos ir pasiturėjimas darė įspūdį (buvo arti ministrų), o pamažu priauganti jaunoji akademinė žmonių karta nelengvai skynėsi kelius į tas aukštas pozicijas. Jaunosios VDU absolventų kartos atsiminimuose ir dienoraščiuose jaučiamas nepasitenkinimas užsisėdėjusiais savo pozicijose autoritetais. Didžiausia VDU bėda buvo ta, kad tai buvo vienintelis universitetas mažoje ir autoritarinėje šalyje. Nei konkurencija viduje Lietuvos, nei liberalių demokratijų pamažu (bent jau po II pasaulinio karo) įgyvendinama praktika – neleisti peržengus PhD pakopą likti dėstyti toje pačioje mokykloje – čia neturėjo jokių galimybių. Vienas universitetas, vienas autoritetas, viena tiesa. Tai gal buvo fanatiško nacionalizmo ir komunizmo epochos siekiamybė. Bet vėlgi čia anaipatol ne VDU vidinė nuodėmė. Tokia buvo Lietuva, tokia universiteto egzistenciją sąlygojusi epocha.

Kitaip yra šiandien, kai laisvės sąlygomis ir išaugusios konkurencijos laikais Vilniaus universitetas

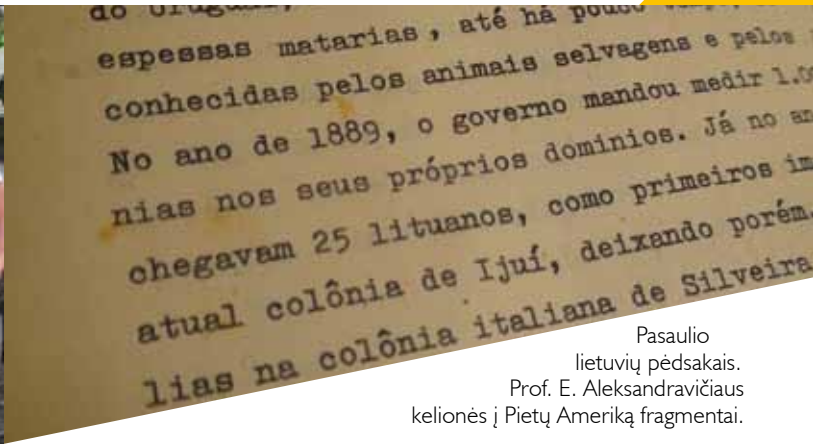
siekia teisiniais aktais ir centrinės valdžios privilegijomis sutvirtinto išskirtinio, vadinamojo nacionalinio universiteto statuso. Dabar tai atrodo it posovietinis anachronizmas – mėgdžiojant Maskvos ar Kazachstano papročius. Šios išskirtinio nacionalinio statuso pastangos yra ne kas kita, kaip posovietinio post-kolonializmo mąstysenos grynuoliai. Iki 1939 m. VDU bendruomenė tam tikru mastu kompensavo intelektualinio monopolio ydas: konkurencija vyko tarp atskirų fakultetų (pirmiausia tarp liberalaus Humanitarinių mokslų fakulteto ir katalikiško Teologijos-filosofijos fakulteto pro-

fesūros), pasaulėžiūriniai disputai buvo sveikos tautinės energijos ir išminties kaupimosi sąlyga. Trumpa prošaistė švystelėjo sovietų invazijos išvakarėse, kuomet Lietuvos vyriausybė nusprendė galinti išlaikyti du – VDU ir Stepono Batoro universiteto vietoje kuriamą Vilniaus – universitetus. Tačiau karo katastrofa neleido gražiems sumanymams išsipildyti. Šios liūdnos baigties išvakarėse akademinės kritikos strėlės nesyk taikliai buvo paleistos į VDU akademinės bendruomenės pusę. Ko gero, toliausiai šaudė istorijos prof. Zenonas Ivinskis, be

nespėjo pakankamai išsiplėtoti ir, be tradicinės teisės ir ekonomikos, gerokai atsiliko. Vakarų minties srovės nespėjo peržengti mūsų šalies ribų. Sociologija tik mezgėsi, emancipacijos iš kitų disciplinų procesas buvo tik prasidėjęs. Šią būklę jau emigracijoje taikliai atpažino jaunas chemijos mokslininkas ir visuomenės veikėjas Karolis Drunga.

Ar tie šviesūs žmonės, kurie kūrė vienintelį Lietuvos universitetą ir paskui jo palikimą perdavė, berods, Jūsų taip pavadintai „virtualiai Lietuvos akademijai“ išeivijoje, – ar jie tarp 1922 ir

1944 m. patys ką nors pražiopsojo, ko nors neišnaudojo, ką paskui galbūt tik iš dalies „atpirk“, „atitaisė“ Vakarų Europoje ir Šiaurės Amerikoje? Pasprukę nuo sovietų nelaisvės ir atsidūrę laisvuose Vakaruose buvę VDU bendruomenės nariai turėjo pakankamai laiko ir gana daug erdvės apmąstyti praeitį. Senieji profesoriai su didesne nostalgija, o jaunesni Vakaruose subrendę akademikai su didesniu kritiniu užsidegimu ėmė pinti naujas gijas tarp Vakarų moksle ir universitetinėje kultūroje subrandintų dalykų ir VDU tradicijos. Keturi dešimtmečius klostėsi ryšiai tarp tradi-

Pasaulio lietuvių pėdsakais. Prof. E. Aleksandravičiaus kelionės į Pietų Ameriką fragmentai.

Henriko Gulbino nuotr.

gailesčio priekaištaudamas mokslininkams ir dėstytojams nesugebėjus įveikti provincialumo, menkavertiškumo, gynybiškumo, perdėto negatyvaus prisirišimo prie kaimyninių šalių istoriografijos (pirmiausiai lenkų ir vokiečių). Tiesa, po kelių dešimtmečių emigracijoje ir patyrus, kas darosi sovietų okupuotos Lietuvos aukštajame moksle ir ypač humanistikoje, profesorius sušvelnino savo kritiką. Iš didėjančios laiko perspektyvos VDU rodėsi gražiau ir jam. Neužmirština ir ta aplinkybė, kad vienintelis Lietuvos universitetas tada laisvai augo nepilnus

dvidešimt metų. Pirmiausiai rūpintasi nacionaliniais mokslais: humanistika turėjo galutinai suformuoti tautos sąmoningumo kontūrus. Čia galbūt yra atpažintina akademinio gyvenimo šviesotamsa: viena vertus, senoji profesūra jautėsi tiesioginiais tautos projekto misionieriais, kita vertus, humanistika buvo itin slegiama visuomenės opinijos. Sveikam mokslo vystymuisi reikalinga pusiausvyra tarp visuomeninio užsakymo ir paties mokslo atpažįstamų tyrimo užduočių (net jei jis prieštarauja masinei opinijai) 1922-1940 metais nebuvo pasiekta. Prastesnėje padėtyje buvo socialiniai mokslai. Jie

cijos prisiminimo, virtualaus jos pildymo Vakarų mokslo vaisiais ir sąmoningo išpareigojimo daryti tai, kas sovietų pavergtroje Lietuvoje iš esmės nebuvo įmanoma. Pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumai palaikė ryžtą ir leido neprarasti ryšių nei tarpusavyje, nei su laiko išbandymus patiriančiais idealais. Nuostata, kad viskuo, kas geriausia atrastina Vakarų akademinėje tradicijoje, gali būti praturtinta laisvę atgavusi Lietuva, niekada neišblėso. Todėl neabejodami galime teigti, kad tuos prieškarinio VDU trūkumus, kurie atsirado vien dėl laiko stygiaus, išeivijos mokslininkai kompensavo, išvystė ir tam tikru

mastu parnešė atgal į atkuriamą VDU ir kitus Lietuvos universitetus. Ar ta patirtis gali padėti išvengti klaidų ir ydų, kurios kamavo VDU 1922-1940 m.? Manau, kad tik simboliškai. Lietuvos sąmonė ir akademinis mentalitetas yra toks, koks susiformavo po sovietų epochos. Daugelis dalykų, kurie mus kamuoja dabartyje, negalėjo būti numatyti ir suprasti nei išeivijoje prieš 30 metų, nei sovietinėje Lietuvoje. Susiduriame su labai klaidžia ir standartinei žinijai bei vakarietiškomis patirtims lengvai nepasiduoančia tikrove. Iš akademinės išeivijos praeities

nebent turime semtis jėgos ir ryžto pripažinti, kad mūsų problemos yra originalios ir reikalauja ne mažiau originalios elgsenos. Nieko nėra duota – viską reikia pasidaryti patiems ir pasidaryti save pačius.

Mūsų universitetas lietuvių išeivijos istoriją iki dabarties laiko svarbia ne tik savo paties, bet ir visos Lietuvos dvasinio bei fizinio identiteto dalimi. Toje istorijoje Brazilija yra daugiau negu tik tolimos, egzotiškos šalies pavadinimas. Jūs realioje Brazilijoje buvote du kartus. Kaip antrą kartą iš jos sugrįžus pasikeitė Jūsų, ne tik profesionaliai, bet ir asmeniškai susisielojusio šiandieninės lietuviybės sąvoka ir lietuvių kaip diasporinės tautos samprata bei perspektyvomis, požiūris į ją? Jei iki tol išeiviją daugiausia siejote gal su Vakarų Europa ir Šiaurės Amerika, tai kaip diasporos supratimą Jums pakeitė susidūrimas su Pietų Amerika?

Manau, kad yra prasminga pabrėžti, jog VDU yra pasaulio lietuvių ypatingai įsipareigojęs universitetas. Tai strateginis vaizdinys ir svarbi tapatybės dalis. Lietuviai yra diasporinė tauta, nors masinėje savo gimtojoje šalyje gyvenančių sąmonėje ši savivokos forma nėra pakankamai išsivysčiusi. Ir jei universitetai yra pašaukti tarnauti tautos sąmonėjimo misijoje, tai diasporinės savivokos tyrimas ir sklaida yra būtinas darbotvarkės klausimas. VDU per savo tarptautinius saitus ir bendrus veiksmus su pagrindinių lietuvių imigracijos (ir diasporos) šalių universitetais gali prisidėti prie sveikos kraujotakos ir nervų sistemos kūrimo.

Brazilijos ekspedicija kone visiškai pamirštos lietuvių diasporos pėdsakais buvo tam tikras sąmoningas nuotykis. Kuo toliau bastausi po lietuvių kadaise apgyvendintą pasaulį, tuo labiau įsitikinu, kad tauta apskritai (ir diasporinė tauta ypač) yra bendros atminties ir jaukios meilės subjektas. Kalba pasitraukia, o atmintis išlieka. Ilgiausiai ir viena, ir kita – ir kalbą, ir atmintį – išsaugo patys stipriausi: tie, kurie dorai laimi tai, dėl ko ryžosi palikti savo gimtą kraštą. Aptikome Brazilijoje ir tokių 1890-ųjų metų kolonistų palikuonių, kurie iki šiandien nepraradę savo tapatumo, sąmoningumo ir lietuviškumo. Kartais net kalba lietuviškai, nors po tiekų metų izoliuoto nuo masinės lietuvių bendruomenės gyvenimo net nekiltų mintis, jog tai įmanoma.

Esame tauta pasaulyje, kuriame stiprios ir kilnios asmenybės it prieš šimtmečius saugo tai, kas

brangiausia: savo protėvių žemės prisiminimus, relikvijas, meilę. Man tai buvo asmeninis atradimas, nors diasporų istorijoje ir sociologijoje tokių pastebėjimų būta. Galiausia supratau, ką reiškė senas Vytauto Kavolio pastebėjimas, kad visa senoji lietuvių emigracijos istorija (iki 1944 m.) rodė, jog labiausiai mums stinga stiprios ir moraliai jautrios individualybės. Kilniųjų keliauninkų, bastūnų ir riterių, kurie pasižymėtų ne savo sociopatijos šarvais, bet individualizmo stuburu.

Tikrai stiprus žmogus niekad nežemina silpnėsio, nesiveržia ant populiarumo scenos, nedemonstruoja pranašumo ir išorinių apžavų – viskas yra viduje. Sėkmingas kolonistas Brazilijos miškuose, tapęs visos įvairiatautės apylinkės pripažintu lyderiu, neabejotinai pabrėš – ne slėps – savo lietuviškumą. Lietuviškumas globaliame pasaulyje yra mūsų išskirtinis turtas ir privilegija. Lietuviškumas, kuris gali padėti būti pilnu, sėkmingu žmogui visokiausiose srityse ir būsenose. Tačiau tai pirmiausiai supranta stiprieji, gabieji, kilnieji.

Šiandienos išeiviai, kurie asmeniškai nuleidžia rankas, nesugeba iš savęs daugiau pareikalauti, labai noriai kaltina savyje glūdinti lietuviškumą ir savo tėvynę. Ir dar labiau save susilpnina, dar labiau sumažina galimybes savo skirtingumą nuo daugumos šešių milijardų pasaulyje paversti privalumu, galimybe konkuruoti, nesužvėrėti, rūpintis kitais ir dėl to gyventi prasmingai.

Brazilija (ir Pietų Amerika apskritai) leido suprasti ir dar vieną mums, lietuviams, jautrų dalyką: džiugesys ir pasitenkinimas savo gyvenimu atsiranda ne iš daiktų pertekliaus ar asmeninės pozicijos įvaizdžių, o iš moralinių nusiteikimų. Džiugesys šiame netobulame, kontrastų ir nelaimių iškreiptame pasaulyje ateina ne iš gamtos, ne pagal kokius nors objektyvuojamus dėsnius, o iš moralinio nusiteikimo džiaugtis šia gyvenimo akimirka.

Brazilijoje galima susidaryti įspūdį, kad vargų, rūpesčių, skundo valdžia randų viešas demonstravimas veide yra tiesiog nuodėmė. Na, dar ir primityvumas. Ten, ko gero, niekas nieko iš jokios valdžios nesitiki ir niekam nekyla abejonės, kad už viską esi pats ir atsakingas. Ir tokioje negailestingoje, bet padorioje atmosferoje (nepaisant galimybės būti apiplėštam Rio gatvės sankryžoje) brazilas šypsosi nepažįstamajam be įtarumo agresijos ir demonstruodamas kažkokį nerealų gebėjimą suprasti be žodžių. Ten atrodo,

kad susikaupė daug optimizmo po nevilties. Ši filosofo Arvydo Šliogerio metafora turi turėti daugiau išmintingų šalininkų ir mūsų Lietuvoje.

Pastarosiomis pastraipomis, Egidijau, kaip tik paskleidėte tą dvasią, kuri kitais ir daug išsamesniais žodžiais persmelkia visą „Karklo diegą. Lietuvių pasaulio istoriją“ nuo pradžios iki galo. Norėčiau pacituoti kelias ištraukas iš skyriaus, kuriuo ši puiki, 630 puslapių turinti knyga baigiasi:

„Kai važiuodami besikemšančiomis turtėjančių Lietuvos miestų gatvėmis matome ant automobilio užpakalinio lango žalią klevo lapą, žinome, kad už jo vairo sėdi pakantos reikalaujantis naujas vairuotojas. Tačiau daugeliui galėtų kristi į akis panašumas su žaliu dobilo lapu, kuris žymi globalų airių pasaulį. Jis nusidažo žaliai per šv. Patriko dieną. Rečiau prisimename škotų diasporoje prigijusį dagio žiedo simbolį. Narsiosios širdies istorinės legendos liudija, kad šis simbolis turėjo rodyti pasauliui, kad škotai yra ta tauta, kurios grožis ir dygliai yra kartu. Plikomis rankomis nepaimsi“.

Iš to „globalaus airių pasaulio“ (jį dažnai žaliai nusidažiusį tekdavo matyti Čikagoje ir Bostone) išsyk aišku, kas yra ir tas „lietuvių pasaulis“ – jis irgi globalus, jis egzistuoja visur, kiekviename realaus plačiojo pasaulio kampelyje ir užkampyje, kur tik „mūsų gentainiai apsigyveno, įsišaknijo, išnyko iš atminties arba išliko knygose“.

Į tą pačią įvairių tautų pasaulių simfoniją jungiasi ir žydų pasaulis, kurį, Egidijau, minite savo knygos 67 puslapyje, kai rašote, jog LDK laikais rytinės jos žemės „buvo labai patraukli žydų pasaulio erdvė“. Taigi Lietuva buvo žydų pasaulio dalis, kaip ir anksčiau per litvakus Pietų Afrika buvo lietuvių pasaulio dalis, o Izraelis ir dabar yra. Ir dar viena iškalbinga citata:

„Pasakodamas lietuvių pasaulio istoriją nuolat sukau galvą apie svarbiausius vaizdinius, metaforas ir palyginimus, kurie taikliau nei tūkstantis žodžių pasakytų apie lietuvių prigimtį, lemtį, permainas, nuopuolius ir prisikėlimus. Juk tai tauta, kuri per tūkstantį metų nuolat įrodinėjo, kad buvo, yra ir bus lygi tarp lygių. Ji plėtėsi iki imperijos, ji krito žemiau žolės. Lietuviai buvo vejami lauk iš savo žemės, nors dar neseniai patys grobė svetimas žemes. Kaip ir daugelio amžinojo tautų kraustymosi bastūnų, lietuvių laukė įvairiausi nutikimai. Skirtingais laikais lietuvių pėdos pasiekė Ameriką, Aziją,

Australiją, Pietų Afriką, Pietų Amerikos džiungles. Jie kūrėsi, kėlėsi, nepaisydami sunkiausių sąlygų. Kažkodėl karklo metafora dygo mano galvoje“.

Prie jos tuoj sugrįšime, bet čia norėčiau pabrėžti, jog būtent šie kraštai ir sudaro tą lietuvių pasaulį, kurio istoriją savo knygoje pradėjote dėstyti. Sakau „pradėjote“, nes, kaip savo „Padėkų“ žodyje (p. 11) užsiminėte, „šis lietuvių pasaulio pasakojimas, atskleidžiantis, kas praeityje nutiko, primenantis, kiek daug dalykų dar pasiliko tūnoti užmarštyje“, kvieste kviečia šį pradėtą darbą tęsti.

O kam to reikia? Kam tuos „lietuvių nutikimus“ traukti iš užmaršties? Ogi dėl to, kad „kiekvienas susigrąžinimas atmintin mūsų išėjusių giminių ir protėvių daro mus turtingesnius, stipresnius, galinčius didžiuotis ir džiaugtis savo nuotykiomis, ir nenustoti būti kartu su tais, kurie žino, kad pasaulis nėra tobulas, kurie neužmiršta pareigos siekti, kad jis gerėtų, gražėtų ir stiebtųsi švieson“.

Galop dar viena beveik esminė citata: „Ar daug rasime tokių neaukštų, ne itin gražių, bet tokių gaivalingų krūmamedžių, kurie nesiduoda išnaikinami, iškertami, kurių šaknys kimba į pačią pradžią dirvą, o nulaužta šakelė kaipmat įsišaknią pernešta kiton vieton? Taip, lietuvių visame pasaulyje galima palyginti su karklynais. O diegas? Vaizdinys visame lietuvių pasaulio pasakojime galutinai susiformavo aptikus prieš pat I pasaulinį karą iš karto dviejose vietose – Buenos Airėse ir Klaipėdoje – lietuvių jaunimo draugijas, pasivadinusias tuo pačiu vardu – Diegas“.

Taigi tiek Lietuvos valstybei niekad nepriklausiosios Buenos Airės, tiek jai ilgai nepriklausiusi Klaipėda yra tikri lietuvių pasaulio miestai, o karklo diegas yra lietuvių sinonimas, todėl visai knygai būtų tikęs ir toks vardas: Karklo diegas ir jo pasaulio istorija.

O anksčiau minėta pareiga siekti, kad tas pasaulis su savo diegu „gerėtų, gražėtų ir stiebtųsi švieson“, ir yra tai, ką savo mokslo kūryba mūsų universitetas stengiasi kuo stropiau atlikti. Tam jis įsteigė ir Lietuvių išeivijos institutą, ir Prezidento Valdo Adamkaus biblioteką-muziejų. Pastaroji institucija, telkianti, studijuojanti ir eksponuojanti dokumentus bei įvairią medžiagą, susijusią su vieno didelio „diego“ ir jo bendrąleivių darbais išeivijoje bei pačioje Lietuvoje, yra tik savo kelio, skirto mokslo tyrimams ir visuomeninei veiklai, pradžioje.

Kas bus, kas nebus, bet lietuvis nepražus. ■

„LIETUVOJE AŠ JAUČIUOSI TEKANČIOS UPĖS LAŠELIU“

34

Vaiva Ragauskaitė

Su žymiu pianistu, VDU Muzikos akademijos prodekanu prof. Roku Zubovu nesikalbėjome apie filmą, kuriame jis suvaidino savo garsųjį prosenelį Mikalojų Konstantiną Čiurlionį bei gavo geriausio praėjusių metų Lietuvos aktoriaus nominaciją. Šįkart palikome nuošalyje ir kitas žurnalistus ne mažiau masinančias temas – tokias kaip daug kilogramų padėjusių nusikratyti žaliavalgystę ar neseniai Kaune vykusį pirmąjį maratoną, kurio 10 kilometrų profesorius sėkmingai įveikė (medalį matėme savo akimis!). Kalbėjomės apie išvykimus ir sugrįžimus, globalaus pasaulio privalumus ir trūkumus bei universiteto, meno ir, galų gale, lietuvio galimybes tame pasaulyje išlikti.

35

Jono Petronio nuotr.

Jūs su žmona Sonata galima vadinti re-emigrantais: visą dešimtmetį gyvenote Amerikoje. Kaip toji užsienietiškoji patirtis judu pakeitė?

Išvažiavome kaip tik tuo metu, kai vyko mūsų Naujoji revoliucija – 1990 metų spalio mėnesį. Iš vienos pusės, palikome visus tam naujajame laive, kitą vertus, pedagoginė sistema Tarybų Lietuvoj buvo labai vienprasmė, ir muzikinė, interpretacinė pusė mes aiškiai buvome labai uždari. Todėl tuo metu labai norėjome pamatyti pasaulio, pasisemti kitokios informacijos.

Labiausiai mus Amerikoje ir sužavėjo pilnas atvirumas visai informacijai. Jeigu kokia nors informacija egzistuoja, tu gali nueiti į biblioteką, ją užsakyti ir gausi. O atsirinkti, kas yra gerai, kas blogai, kas tau tinka, o kas ne – tai visiškai tavo atsakomybės rei-

kalas. Mums su Sonata tai buvo gyvenimą keičiantis patyrimas, išmokęs naujai žiūrėti ir į mokslą, ir į save, savo santykį su aplinka. Gyvendamas Lietuvoje visada turi kažkokį apsauginį tinklą: kas nors padės, už tave pasistengs ir pasirūpins, jeigu tau nesiseka – kas nors tave paguos, jeigu tavo koncertas – atbėgs žmonės dėl to, kad tave pažįsta, myli ir globoja. O atsидūręs toje didelėje anoniminėje jūroje supranti, kad viskas, ką darai – tik dėl savęs. Ir jei nustosi šią dieną, tai rytoj to jau niekam nebereikės. Turi pats sau įrodyti, kad tau tikrai patinka ta veikla. Mudu ten išsiugdėme tokią atsakomybę.

Todėl aš savo studentams šiandien ir sakau, kad išvažiuoti studijuoti į užsienį yra labai gerai. Ir net reikia tai padaryti. Metams, kitiems. Vien tam, kad suprastum, kiek daug čia, Lietuvoje, yra gerų ir vertingų dalykų, kurie labai gražūs, puoselėtini ir globotini.

O supratus – sugrįžti atgal? Ar globaliame pasaulyje menininkui svarbi gyvenamoji vieta? Juk talentingiausieji šiandien gali patogiai įsikurti ir užsiimti kūryba, ko gero, bet kuriame Žemės rutulio kampelyje.

Menininkas turi gyventi ten, kur jaučiasi gebąs geriausiai atverti save. Jam svarbu gerai jaustis, aplinka turi būti skatinanti kūrybą. Man asmeniškai yra labai svarbu, kad aš čia gimiau - Lietuvoje man akivaizdžiai geriau. Nors, išoriškai žiūrint, čia užsiimu ta pačia veikla, kaip ir Čikagoje (prof. R. Zubovas dėstytojavo bei dirbo koncertmeisteriu Šv. Ksavero universitete – red.), bet vidiniai savęs pajautimas man čia yra svarbus dėl mažų niuansų. Lietuvoje aš jaučiuosi tekančios upės lašeliu – ne šiaip pasaulinio okeano, bet labai konkrečios upės, tekančios per tam tikrą mišką, per tam tikrus akmenis.

Apskritai labai norėčiau, kad globalizmas būtų mūsų visų galimybė realizuoti save: didelis laukas, kuriame mes kiekvienas galime būti kitoniškas. Nes jeigu globalizmas reiškia tai, kad vienu metu visame pasaulyje vyksta 200 bitlų koncertų, ir kad kiekvienoje scenoje stovi tie patys keturi bitlai ir dainuoja tą pačią dainą – koverį, t.y., jeigu mes žiūrime į globalizmą kaip į koverių civilizaciją, kur kiekvienoje teatro scenoje rodomas to paties režisieriaus tas pats spektaklis – tai man toks globalizmas visai nepatinka.

Aš tikiu į bendrą patyrimą, bendrą kūrybinį lauką. Kai tik mes užmiršime, jog esame visi šiek tiek skirtingi, prarasime labai svarbius pagrindus, net ir susikalbėjimo. Reikia turėti kitoniškumo pojūtį tam, kad per skirtumus atrastume savo panašumus: kaip magnetas turime traukti vieni kitus, nes esame skirtingi, o ne stumti dėl to, kad esame tokie patys.

Koks vaidmuo tame bendrame patyrimo, Jūsų manymu, tenka universitetui? Ir kaip čia gali pasitarnauti muzika bei kiti menai?

Universitetas turi būti skleidžiantis šviesą židiny, o ne tik profesinė mokykla. Kuo plačiau besimokantis tą suvokia, tuo daugiau jis iš čia į gyvenimą išsineša. Reikia siekti, kad jaunas ieškantis, kuriantis, norintis rasti atsakymą žmogus kuo labiau užsikrėstų savišvietos idėjomis. Juk, galų gale, nebūtinai rasti visus atsakymus – daug svarbiau

atrasti būdus, kaip tų atsakymų ieškoti.

Muzika – tai savotiškas savęs harmonizavimas. Žiūrėdami kūrybiniu aspektu mes matome visiškai kitokius būdus organizuoti realybę. Kodėl, pavyzdžiui, Einšteinas grodavo smuiku? Tai būdas pažiūrėti į tam tikrą problematiką kitu kampu, iš kitos perspektyvos.

Kitas svarbus dalykas, ką muzika mums duoda ir dovanoja – tai bendrą humanizmo pojūtį. Tai tos jėgos, tie laukai, kurie mus visus vienija ir padaro vienodai atsakingus už vidines savybes, kurias mes visi tarsi puoselėjame net nepuoselėdami. Tas pats yra ir su kitais menais, pavyzdžiui, skulptūra. Pamatę mus vienijančias vidines vertybes, mes lengviau surandame bendras iniciatyvas ir bendrus akstinus nuveikti kažką prasmingo.

Filosofas L. Donskis savo rašinyje kalba apie „universitetų galo pradžią“. Galbūt, perfrazuojant F. Dostojevskį, kuris teigė, kad grožis išgelbės pasaulį, galima viltis, kad menas galėtų išgelbėti universitetą?

Turbūt vis dėlto ne menai išgelbės. Kad universitetai išliks ar bus išgelbėti – tuo aš tikrai neabejoju. Nes jeigu mes neišgelbėsime universiteto, neišgelbėsime pačių menų – tai apskritai nebeliks ką gelbėti. Jeigu mūsų visuomenė pasidarys pilnai technokratinė, ji labai greitai susinaikins.

Vienas iš didžiausių argumentų, kodėl šiuo metu negalima gaminti ir į mūsų lauką leisti nevaldomų robotų: nėra kas prisiimtų atsakomybę už roboto nužudytas aukas karo lauke. Tai visiškai etinis, moraliniu pagrindu priimtas argumentas. Jeigu mes leisime technologijai vadovauti, tai, aišku, leisime ir robotus į mūsų lauką žudyti žmones. O čia jau visiškas savęs susinaikinimas. Taigi kol dar tie moraliniai, etiniai principai liks, kažkas turės juos „maitinti“. O tai ir bus menas, universitetai. Jeigu nutarsime, kad universitetų nereikia, mes dar išgyvensime, bet kiek kartų liks po mūsų, nežinia...

Tuomet kiek kartų, Jūsų manymu, dar lemta būti lietuviškoms? Juk vis garsiau kalbama apie artėjantį mūsų tautos išnykimą...

Aš labai norėčiau, kad mes būtume tokie kaip airiai – ne prarastos ir bandomos atgaivinti kalbos prasme, bet kad mūsų žmonės norėtų save laikyti lietuviais, taip kaip tai daro jie. Airijoje gyvena

tik 6 milijonai žmonių, o airiais visame pasaulyje save laiko virš 100 milijonų, t.y., 15 kartų daugiau. Gera žinia apie Lietuvą yra labai svarbi. Net ir mums, gyvenantiems Lietuvoje, būtų labai svarbu žinoti, kad milijonai žmonių visame pasaulyje nori save laikyti lietuviais – tuomet mes patys į save žiūrėsime kaip į vertybę.

Kitą vertus, negali sakyti, kad pasaulio lietuviai nesiburia. Juk kiekviename mieste, kur gyvena bent 20–30 lietuvių, yra ir lietuvių bendruomenė. Kai mes nuvažiavome į Čikagą, taip pat iš karto ieškojome tautiečių. Mūsų susibūrimų vieta buvo pas fotomenininką Algimantą Kezį, kuris mums atliko lietuviškos bažnyčios ir lietuviško kunigo funkciją, net juo ir nebebūdamas. Už tą lietuviškos erdvės suteikimą esame jam labai dėkingi.

Apskritai lietuviai yra labai sėslūs, jie nori būti vieni su kitais. Gyvendami užsienyje tris, keturias ar net penkias kartas išlaiko savo lietuviškumą: ir papročius, ir net kalbą. Nereikia sakyti, kad esame kažkokie netikę – mes netgi labai tikę!

Tai pagrįsdami papasakokite, prašau, apie naujausią VDU Muzikos akademijos iniciatyvą, susijusią su lietuvių išeivijos kultūrinio paveldo išsaugojimu.

Šių metų balandžio pabaigoje sužinojome, kad ieškoma, kam perduoti Klyvlende esantį pernai mirusio prezidento anūko Antano Algirdo Smetonos muzikinį archyvą. Tai natos, programos, knygos ir kiti dokumentai, susiję su jo kaip pianisto bei jo mamos, ilgametės fortepijono mokytojos JAV, Birutės Smetonienės, veikla. Viso – apie 40 dėžių, kurias reikia peržiūrėti, suklasifikuoti ir pan. Tai tikrai daug medžiagos studijoms ir pažinimui, gal potencialiai su tuo susijusioms parodoms, kitokioms sklaidos formoms. Muzikos akademijoje jau yra prezidento Antano Smetonos parvežtas į Lietuvą fortepijonas, tad mes iškart pasisiūlėme, jog norime ir šią medžiagą priimti, ją saugoti bei naudoti studijoms. Gal net įsteigti A. Smetonos vardo studijų centrą, kuriame būtų telkiama ir analizuojama išeivijos sukaupta unikali muzikinė patirtis.

Birželio pabaigoje Kaune lankėsi dr. Viktoras Stankus, tvarkantis A. A. Smetonos archyvą. Susitikome su juo VDU bibliotekoje, kur kartu su jos direktore Lina Blovesčiūniene kalbėjomės

apie čia jau sukaupą JAV lietuvių atsiųstą archyvinę medžiagą, ateities planus. Dr. V. Stankui mūsų iniciatyvos labai patiko. Jau kalbame apie jo tvarkomo archyvo atgabenimo laiką ir detales. Kadangi šiuo metu kaip tik rengiamės renovuoti Muzikos akademijos patalpas, galėsime iškart numatyti ir vietą būsimam studijų centrui, gal pavadinti tuo vardu kažkokią auditoriją ar pan. Žodžiu, atrasime būdą tai gražiai įprasminti.

Dar vienas Jūsų paminėtas projektas išeina už lietuviškojo pasaulio ribų – juo bus garsinamas ne tik VDU, bet ir Kaunas bei visa Lietuva.

Stengiamės pradėti vykdyti Juilliardo studijų savaitę. Kadangi su šia muzikos mokykla turime sutartį, tai mąstome, kaip geriausia išnaudoti jų ekspertizę ir mūsų regioninę padėtį. Būdą radome, tik laukiame patvirtinimo dėl vardo panaudojimo. Jau sutarta, jog šių metų lapkričio pabaigoje – gruodžio pradžioje iš Juilliardo savaitei į VDU Muzikos akademiją atvyksta šios mokyklos profesorius, garsus pedagogas, pianistas Julian Martin, kurio vardas gerai žinomas tarptautinių festivalių ir meistriškumo kursų sukuryje. Numatyta paskaita, koncertas ir trys dienos intensyvių meistriškumo pamokų – maždaug po 8 valandas per dieną su pačiais gabiausiais ir talentingiausiais viso regiono pianistais. Sieksime, kad tai būtų pianistai iš Latvijos, Estijos, Lenkijos, Rusijos bei Baltarusijos. Norime, kad visas regionas išgirstų, jog būtent čia, Kaune, yra galimybė pasirodyti Juilliardo ekspertams.

Dėsime pastangas, kad tokia studijų savaitė taptų kasmetine tradicija. Atrodo, jog tai gali būti įdomus viso regiono traukos centras ir duoti mūsų akademijai tam tikrą atspalvį. Mes periminsime Juilliardo ekspertizę, su jais bendrausime, kalbėsime, diskutuosime. Tai - ne vien profesinės žinios, bet ir pažiūra į mokymąsi, lavinimą, t.y., tos tradicijos, kurios padėjo Juilliardui tapti tuo, kuo yra dabar: garsiausia pasaulyje muzikos mokykla.

Kai teko pernai lapkritį lankytis Juilliarde, matėme, kad tai labai atvira – su savo filosofija, vizija ir labai įdomiomis į priekį žiūrinčiomis mintimis – mokykla. Aišku, kad mums yra ko iš jų pasimokyti, visais aspektais.

Dėkoju už pokalbį ir linkiu sėkmės įgyvendinant šiuos projektus.

„MANO AKIMIS, LIETUVA – NUOSTABI ŠALIS“

Vaiva Ragauskaitė

“Lithuania is perfect in my eyes”, – teigia VDU Politikos ir diplomatijos mokslų fakulteto antrakursis Konrad Eduardo Petraitis Alfaro. Tarptautinės politikos ir vystymo mokslus studijuojantis vaikinai iš Venesuelos nekalba lietuviškai, tačiau, kaip ir jo tėvas bei senelis, laiko save lietuviu, o jo meilė protėvių kraštui – tikrai ne mažesnė, nei čia gimusių ir užaugusių. Konradas nuoširdžiai džiaugiasi savo studijomis bei gyvenimu Kaune, o paklaustas, kokių blogybių čia mato, atsako: „Lietuva yra puiki šalis, joje tiek daug ką galima ir reikia nuveikti, o lietuvių skundai, palyginus su venesueliečių, yra niekis.“

Ne tik Konradas, bet ir jo tėtis gimė bei užaugo Venesueloje. Į tolimą Pietų Amerikos šalį II-ojo pasaulinio karo metais bėgdami nuo sovietų režimo bei, pagal legendą, ieškodami nuo kalnų su lietumi nuplaunamo aukso iš Lietuvos pasitraukė vaikinai proseneliai.

„Mano senelis Henrikas vis pabrėžia, jog vaikystę praleido pavojingiausiame Kauno rajone ir buvo „Šančių chuliganas“, – juokiasi Konradas. Tačiau tuoj pat surimtėja: „Pas jus nėra tokių rajonų, palyginus su į pavojingiausių pasaulio miestų dešimtuką įeinančių mano gimtąjį Karakasą, kur kas savaitę nužudoma 40 žmonių...“

Tėvų namai visad atviri lietuviams

Nors ir Konrado senelio žmona, ir vaikinai mama – venesuelietės, jis kartu su pora metų jaunesne seserimi augo apsupti lietuviška dvasia. Mama net šaltibarščius puikiai gamina! „Taip, yra keli lietuviški patiekalai, kurių mes nemėgstame, pavyzdžiui, cepelinų arba šaltienos, bet juk dėl to nesame blogi lietuviai, tiesa?“ – juokauja pašnekovas.

Konrado tėvų namai visada buvo bei yra atviri vietos lietuviams bei svečiams ir jų veiklai. „Kokį kartą į tris mėnesius buriasi lietuvių kilmės žmonės, pas mus vyksta šventiniai vakarėliai. O syki, kuomet mūsų namuose lankėsi prelatas Edis Putrimas iš Toronto (Lietuvos vyskupų konferencijos delegatas užsienio lietuvių sielovados reikalams – red.), čia net buvo laikomos Šv. Mišios lietuvių kalba,“ – neslepia pasididžiavimo šiuo faktu vaikinai.

Pirmoji pažintis su Lietuva – siaubinga

„Po pirmos savo viešnagės Lietuvoje ją suorganizuojančiam Užsienio reikalų ministerijos darbuotojui savo tėčio akivaizdoje pasakiau, jog man čia labai nepatiko ir daugiau tikrai niekada nebeatvažiuosiu, – šypsosi prisiminęs Konradas. – Tuomet buvau jaunas ir kvailas, kokių 14-os, neturėjau „žalio“ supratimo apie diplomatiją, o dviejų savaitių humanitarinio pobūdžio vasaros stovykla su tautinėmis dainomis man, paaugliui, kurio galvoje tebuvo žaidimai su kamuoliu, atrodė kaip kalėjimas, kurį vos ištvėriau.“

Visgi buvo ir antras kartas: suėjus 16-ai metų tėtis sūnui ta proga suorganizavo dar vieną kelionę į Lietuvą, šįkart – su tikslu gauti lietuvišką pasą. Kad įkalbėtų skristi į „siaubingų įspūdžių“ palikusią šalį, Konradui kaip gimtadienio dovana buvo pažadėta užsukti ir į jam labai patikusį Miuncheną.

Antroji kelionė buvo kitokia. Tąsyk jie nemažai pakeliavo, aplankė Druskininkus, Trakus, susipažino su daug įdomių ir draugiškų žmonių. Itin nuoširdi draugystė užsimezgė su diplomato Raimundo Veriko šeima, kurį Konradas šiandien vadina savo „dėde Lietuvoje“. Vaikinui tarsi atsivėrė akys – senelio gimtinė tuomet paliko labai šiltus įspūdžius.

VDU – logiškas ir teisingas pasirinkimas

Kaip susiklostė, kad Konradas pasirinko studijas Vytauto Didžiojo universitete? „Žinant mano gyvenimo istoriją, Kaunas ir VDU atrodo kaip logiški pasirinkimai, – pasakoja vaikinai. – Nuo mokyklos laikų domėjausi

Konrad Petraitis asmeninio archyvo nuotr.

Trys Petraičių kartos:
Konradas, jo senelis
Henrikas bei tėtis
Rafaelis

tarptautine politika, dar būdamas moksleivis dalyvavau Jungtinių Tautų projektuose. Tada ir nusprendžiau, kad noriu tapti diplomatu, o tai mane atvedė į Europą – juk diplomatai turi mokėti prancūzų kalbą.“

Baigęs vidurinę mokyklą Venesueloje Konradas išvyko į Briuselį. Ten pakartojo paskutinės klasės kursą vien tam, kad įvaldytų diplomatų kalbą. Gyvendamas Belgijoje pradėjo dairytis vietos studijoms, kurias buvo apsisprendęs baigti Europoje.

„Rinkausi tarp keleto Belgijos ir Olandijos universitetų. Tačiau nenorėjau vėl jaustis kaip užsienietis – gana to, kad aš mokykloje Venesueloje visiems buvau kitoks, apie mane sakydavo: „jis nėra normalus, jis – lietuvis“. Aišku, tai nebuvo piktai, mūsų šalyje turbūt neįmanomas rasizmas, nes visi yra iš kur nors atvykę: vokiečių, italų, portugalų kilmės ir pan. Tačiau tarp savo draugų aš buvau vienintelis tokia egzotiška pavarde, be to, pagal Venesuelos supratimą aš esu labai šviesus, gatvėje mane net šaukia „ei, blondinė“, – stebina vėl besijuokdamas Konradas.

Tuomet tėvas jam pasiūlė rinktis Lietuvą. „Pradėjau galvoti: kodėl gi ne? Čia būsiu savas: žmonės Lietuvoje šypsosi išgirdę mano pavardę“, – prisimena teigiamai į pasiūlymą sureagavęs Konradas ir priduria, kad nemažą įspūdį susipažinus su VDU padarė partnerinių universitetų sąrašas. Be to, VDU Tarptautinių ryšių tarnybos darbuotoja Eglė buvo geriausiai komunikuojanti iš visų kitų aukštųjų mokyklų kontaktinių asmenų, į kuriuos jis tik kreipėsi. Visi šie dalykai ir nulėmė vaikinai pasirinkimą.

Atstovauja miesto beisbolo komandai

Konradas teigia, jog Kaune ir VDU jaučiasi puikiai: „Man patinka vieta, patinka žmonės – viskas nuostabiai tinka. O bet kokios abejonės dėl to, ar mano pasirinkimas teisingas, išsisklaidė jau po pirmojo semestro.“

Vaikinai džiaugiasi, kad lieka laiko jo be galo mylimai sportinei veiklai. Antrojo semestro metu Konradas pradėjo rungtyniauti Kauno beisbolo komandoje, kuri yra Lietuvos lygos čempionė. „Nemaniau, kad jie taip gerai žaidžia beisbolą – buvau tikrai nustebintas“, – prisipažįsta nuo mažens įvairių kamuolių iš rankų neišleidžiantis vaikinai. Jį džiugina ir kelionės: mūsų pokalbio metu su komanda buvo ką tik grįžęs iš Bresto, o ateinančių savaitgalį ruošėsi vykti į varžybas Taline.

Visgi pati geriausia šių metų naujiena Konradui yra tai, kad išsipildys jo svajonė – nuo rudens pagal VDU dvišalių mainų programą jis vienam semestru vyksta studijuoti į Izraelio universitetą „Interdisciplinary Center of Herzliya“. „Būsimam diplomatu toje šalyje tikrai bus ko pasimokyti“, – neabejoja Venesuelos lietuvis.

Pokalbio pabaigoje sąmojo nestokojantis, iš pirmo žvilgsnio lengvabūdiškas ir visad linksmas Konradas vėl surimtėja: „Palyginęs Lietuvos ir savo gimtinės galimybes aš suprantu, kad jos čia yra didžiulės! Lietuva yra šalis, kuri atsiveria pasauliui. Tai liberali, demokratiška valstybė su daugybe galimybių. Emigruojantys lietuviai nesupranta, jog čia formuojasi didžiulis vakuumas, kurį galėtų užpildyti jie patys. Arba užsienio lietuviai – juk tai mums puiki proga sugrįžti!“

PLU VASAROS AKADEMIJOS DALYVIŲ ĮSPŪDŽIAI

Vaiva Ragauskaitė

Į Pasaulio lietuvių universiteto (PLU) Vasaros akademiją kasmet susirenka gausus būrys įvairaus amžiaus bei kilmės susidomėjusių Lietuva – jos istorija, kultūra bei kalba – žmonių iš viso pasaulio. Vien 15-tą kartą rengiamuose Lietuvių kalbos ir kultūros vasaros kursuose baigimo diplomai jau įteikti per 400 dalyvių. Pakalbinome keletą šiuose bei kituose PLU Vasaros akademijos projektuose – „Refresh in Lithuania“ bei Lietuvių išeivijos studentų stažuotių (LISS) programoje – dalyvavusių užsienio lietuvių ir paprašėme jų pasidalinti savo įspūdžiais bei patirtimis.

Sigita Karolina Gailiūnaitė, Lietuvių kalbos ir kultūros vasaros kursų dalyvė, 2012 m.:

„Gyvenu Australijos sostinėje Kanberoje. Mano profesija – mokytoja, bet šiuo metu studijuoju bibliotekininkystę, informatiką ir kultūrinės paslaugas.

Mano tėvelis Motiejus Gailiūnas gimė 1918 m. Joniškėje, o mamytė – 1924 m. Papilėje. Jie susitiko

ir susituokė vienoje Vokietijos DP stovyklų. 1948 m. atvyko į Australiją. Deja, abu jau mirę, palaidoti Papilės kapinėse Lietuvoje. Turiu vyresnį brolį Vytautą Povilą.

Nepaisant to, kad pirmą kartą apsilankiau Lietuvoje dar 1988 metais, ir jau daug daug patirta bei pergyventa, pažintis su Lietuva tęsiasi. Noras tobulinti savo lietuvių kalbos žinias tik auga, nes tai glaudžiai susiję su tapatybe.

„Apsilankęs kartą Lietuvoje, lieki užburtas visam gyvenimui“

Apie Lietuvių kalbos ir kultūros vasaros kursus VDU sužinojau perskaičiusi skelbimą Australijos lietuvių savaitraštyje „Mūsų Pastogė“. Kursai paliko gerą įspūdį, ypač dalyvių gausumas ir gera nuotaika. Džiugina kitataučių dėmesys lietuvių kalbai, noras susipažinti su Lietuva bei tai, kad yra sąlygos jiems tai įgyvendinti. Kitą vertus, nustebau supratusi, jog esu vienintelė lietuvių kilmės dalyvė.

Tai buvo gera proga iš arčiau susipažinti su Kaunu, kuris paliko daug gražių įspūdžių. Buvo ypač patogu, kad universitetas yra miesto centre. Įvertinu visų lietuvių kalbos dėstytojų darbą. Labai patiko įvairios paskaitos apie Lietuvos ekonomiką, literatūrą, meną,

kultūrą ir t.t. Dalyvavimas kursuose sustiprino norą tobulinti savo lietuvių kalbą, ir tai veikia tarsi skiepai prieš anglų kalbą.

Ne tik jaunuoliams, bet visokio amžiaus lietuvių kilmės žmonėms patarčiau išdrįsti apsilankyti Lietuvoje. Kalbos nemokėjimą tikrai nevertėtų iškelti kaip priežastį nevykti į Lietuvą. Sunki finansinė situacija – kitas klausimas. Mainai, stipendijos, įsidarbinimas Lietuvoje – tai tik keletas būdų ją išspręsti. Vertėtų susipažinti su savo miesto arba šalies Lietuvių bendruomenėmis, gal jos galėtų patarti. Kaip benuvyktumėte – svarbu nuvykti, nes apsilankęs vieną kartą Lietuvoje lieki užburtas visam gyvenimui.“

Dovydas Bukauskas, studentų stažuotių programos LISS dalyvis, 2011 ir 2012 m.:

„Mano tėvai iš Lietuvos į Niujorką atvyko 1990 metais, o aš gimiau jau JAV. Niujorke praleidau visą gyvenimą, tačiau 2012-aisiais prieš pat Naujus metus persikėliau į Vilnių. Taigi Lietuvoje gyvenu jau šešis mėnesius.

Apie LISS programą sužinojau iš šios programos direktorės Rasos Ardytės-Juškienės per Žiemos studentų stovyklą Konektikuto valstijoje. Ji, kartu su pirmaisiais metais dalyvavusiais studentais ir šios programos pradininke a.a. Birute Bublione, pristatė LISS mums, ir mane tai sudomino.

Pirmaisiais metais mano stažuotė vyko Švietimo ir mokslo ministerijoje. Tačiau tie darbai ne visai sutapo su mano specialybe – žurnalistika. Kitais metais aš susiradau galimybę per pažįstamus stažuotis laikraštyje „Lietuvos žinios“, ir tada susiderinau taip, kad stažuotės reikalavimai sutaptų

„Jei yra kilmės ryšys su kita šalimi, tai puiki proga praplėsti akiratį“

su LISS programos reikalavimais. Gavau daug ko pamatyti ir aprašyti, pakeliavau po Lietuvą.

Vėliau turėjau panašias profesines patirtis ir JAV – nepasakyčiau, kad kažkas labai skyrėsi. Esminis skirtumas gal tik buvo mastelyje, o įdomiausia buvo stebėti, kuo skiriasi Vilniaus gyvenimo kasdienybė nuo Niujorko ir kuo jos panašios.

Šiuo metu, kaip jau minėjau, gyvenu Lietuvoje. Kol kas sekasi visai neblogai: nuomoju butą, džiaugiuosi gyvenimu ir dar lieka truputėlis į taupyklę. Prieš 10 metų nebūčiau prognožavęs, kad dirbsiu ir gyvensiu Vilniuje.

Bendrai galėčiau pasakyti taip: žmonės gyvena visuose pasaulio kampuose, ir visuose tuose kampuose jie gali rasti džiaugsmo. Todėl manau, kad visada verta bandyti žengti už savo gimtųjų ribų ir praplėsti akiratį bei gyvenimo patirtį, pažiūrėti ir patirti, kaip žmonės gyvena kitur. Jei yra koks nors kalbos arba bent kilmės ryšys su kita šalimi, tai yra puiki proga būtent tai ir atlikti – praplėsti akiratį.“

„Stažuočių programos metu aš prigijau Lietuvoje“

Paulius Vertelka, studentų stažuočių programos LISS dalyvis, 2012 m.:

„Gimiau ir augau Šiauliuose. Būdamas 14 metų su šeima išvykau gyventi į JAV, Čikagą. Ten baigiau mokyklą ir universitetą, studijų metu dar teko pagyventi Vašingtone ir Vokietijoje. Baigęs studijas pagaliau sugrįžau dirbti ir gyventi į Lietuvą.

Šiuo metu esu Jaunųjų profesionalų programos „Kurk

Lietuvai“ projekto vadovas, dirbantis „Investuok Lietuvoje“ (tiesioginių užsienio investicijų plėtros agentūra prie LR Ūkio ministerijos – *red.*). Programa „Kurk Lietuvai“ yra skirta sugrąžinti užsienyje studijas baigusius jaunuolius į Lietuvą dirbti viešajame sektoriuje. Esu vienas tokių. Mes su kolegomis dirbame ties aktualių valstybei klausimų sprendimu: kompetencijos atvežimas, analizės, naujų sprendimo būdų paieškos ir prigijimas – visa tai tam, kad padidintume Lietuvos ekonomikos konkurencingumą.

Apie LISS sužinojau prieš daugelį metų iš kitų Čikagos lietuvių, taip pat vėliau apie tai teko girdėti konferencijose, skaityti lietuvių spaudoje. Ši stažuočių programa man buvo puikus startas pradėti gyvenimą Lietuvoje. Užmegztos naujos pažintys – šiandien aš ir dirbu su tais žmonėmis, su kuriais susipažinau savo stažuotės metu. Galima sakyti, jog stažuočių programos metu aš prigijau Lietuvoje, pradėjau kurti savo tolimesnį gyvenimą Vilniuje: buto paieškos, darbo vietos derinimai ir t.t.

Mano manymu, LISS ir VDU yra tobulo bendradarbiavimo pavyzdys, ir tikiuosi, kad jis ateityje tik dar labiau stiprės.

Ši stažuočių programa Amerikos lietuviams – tai tobulas įrankis ir kelias grįžti į Lietuvą. Aš manau, kad jis turėtų būti dar labiau išnaudotas, dar labiau remtinas, skatintinas, kad kuo daugiau jaunuolių grįžtų į Lietuvą, sutvirtintų savo ryšius su šia šalimi. Manau, kad ta galimybė yra auksinė.“

2012 m. LISS programos dalyviai

Alvydo Vaitkevičiaus nuotr.

2013 m. LISS programos dalyviai

Eriko Ovčarenko nuotr.

Rima Gungor, LISS programos ir kursų „Refresh in Lithuania“ dalyvė bei koordinatorė 2011-2012 m., LISS programos vadovė, 2013 m. :

(parengta pagal „Bridges: The Lithuanian-American News Journal“)

„Gimiau Vokietijoje, o dabar gyvenu Čikagoje. Baigiau politikos bei filosofijos mokslus su šalutinėmis tarptautinių mokslų bei istorijos studijų kryptimis. Kuriu dokumentinį filmą „Revoliucija be smurto“ apie Lietuvos rezistentus ir Sąjūdį, o taip pat esu viena iš LISS programos vadovių.

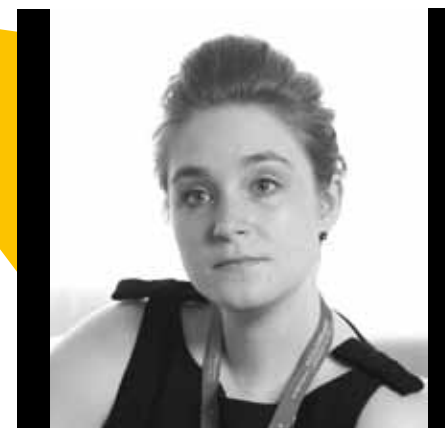
2011 m. vasarą kartu su savo broliu atvykau dalyvauti Lietuvių išeivijos studentų stažuotėje. Programos atidarymo metu VDU man į rankas pateko spalvotas lankstinukas, kviečiantis prisijungti prie „Refresh in Lithuania“ vasaros kursų. Tai buvo puiki galimybė tokiam žmogui kaip aš, t.y., tam, kas myli istoriją ir kam svarbi tautinė tapatybė. Dviejų savaitių trukmės kursai apie Lietuvos istoriją su įvairiomis išvykomis bei geriausių VDU profesorių ir absolventų paskaitomis – kas gali būti geriau? Šių kursų tikslas – leisti už Lietuvos ribų gyvenantiems žmonėms pajusti savo šaknis arba, kitaip sakant, „atsišviežinti“ („to refresh themselves“) su visa pagarba savo kilmei.

Susidraugavau su grupe universiteto studentų. Vakara, po paskaitų, mes susitikdavome kavinėje ar bare, turėjau progą susipažinti net su lietuviška karaoke. Vieną įdomiausių vakarų praleidome žaisdami seniai pamirštą žaidimą „UNO“ – buvo daug smagiau ir įdomiau negu vaikystėje!

Savaitgalio išvykos metu lankėmės viename iš pirmųjų (1382 m.) kaip Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės dalis minimų miestelių – Punioje. Bevaikstant apėmė jausmas lyg būčiau ėjus per visos Lietuvos istoriją.

2012 m. „Refresh in Lithuania“ programos akimirka

„VDU užmegztos draugystės tęsiasi, nepaisant skirtingų žemynų“

Kai kursai baigėsi, nesinorėjo atsisveikinti – įspūdziai buvo fantastiški! Sutikau tiek įdomių žmonių, išmokau tiek daug naujo, aplankiau iki šiol nematytas Lietuvos vietas. Tuomet organizatoriai paklausė, ar nenorėčiau kitą vasarą sugrįžti į VDU jau kaip šių kursų koordinatorę. Tai man buvo didelė garbė, ir, žinoma, sutikau.

Labai vertinu man suteiktą galimybę išbandyti save studentų mentorės ir programos koordinatorės vaidmenyje, nes galėjau išgirsti ir pasidalinti patirtimis su savo studentais. Man patiko vesti diskusijas ir mokytis iš kursų dalyvių. O draugystės, kurias užmezgiau su puikiais žmonėmis, tęsiasi nepaisant to, jog gyvename skirtinguose žemynuose.“

DĖKOJAME MECENATAMS!

Nuo pat atkūrimo 1989 m. Vytauto Didžiojo universitetas sulaukė gausios ne tik intelektualinės, bet ir finansinės išeivijos lietuvių paramos. VDU mėcenatai yra įsteigę daugiau kaip dešimt vardinių stipendijų fondų:

- Prof. Broniaus Vaškelio vardo stipendija
- Liūto ir Francoise Mockūnų vardo stipendija
- Broniaus Bieliuko vardo stipendija
- St. Peterburgo (Florida) Lietuvių bendruomenės fondo stipendija
- Vydūno fondo (Čikaga) Broniaus Kviklio vardo stipendija
- Vydūno fondo (Čikaga) Birutės Ciplijauskaitės vardo stipendija
- Antano Juodvalkio vardo stipendija
- Stefanijos ir Mečislovo Leškių vardo stipendija ir kitos.

Vytauto Didžiojo universitetas nuoširdžiai dėkoja savo rėmėjams už indėlį kuriant Lietuvos ateitį!

2013 m. birželio 20 d. VDU didžiojoje salėje buvo įteikti diplomai iš Punsco kilusiems absolventams, kurių studijas universitete parėmė ir stipendijomis finansavo mėcenatai dr. Aldona Gaškienė ir dr. Remigijus Gaška. Iš viso šių mėcenatų parama VDU studijuojantiems punskiečiams tęsėsi net 12 metų.

Dr. R. ir A. Gaškų vardo stipendininkės, šiais metais baigusios universitetą, su mėcenatais, VDU rektoriumi prof. Z. Lydeka ir Humanitarinio fakulteto dekanu prof. I. Dabašinskiene

IŠEIVIJOS LIETUVIAI KVIEČIAMI STUDIJUOTI VDU

Siekiant pasirūpinti, kad grįžtančiųjų į Lietuvą būtų kuo daugiau, Vytauto Didžiojo universitete įsteigta speciali stipendija išeiviams, pasirinkusiems studijas savo, tėvų ar senelių gimtinėje.

Pasak VDU Studijų prorektoriaus doc. Kęstučio Šidlausko, Pasaulio lietuvių universitetas atkreipia dėmesį į tuos studentus, kurie gimė arba dalį laiko pragyveno užsienyje. „VDU nuo seno įvairiais būdais rėmė studentus. Šiuo atveju parama reikalinga, nes šie jaunuoliai negali lygiomis sąlygomis konkuruoti su Lietuvoje užaugusiais ir čia išsimokslinusiems, jau vien dėl silpnosios lietuvių kalbos mokėjimo. Beje, tikrai ne paslaptis, kad dažnai skiriasi ir bendras mokymo lygis Lietuvoje ir užsienio valstybėse“, – teigė doc. K. Šidlauskas.

„Be tikslingos Užsienio lietuvių stipendijos, Vytauto

Didžiojo universitete studentai vienu metu turi teisę gauti kelių rūšių VDU, Lietuvos Respublikos ar privačių asmenų ir fondų įsteigtas stipendijas. Šia parama universitetas skatina studentus mokytis, siekti akademinio aukštumo, aktyviai dalyvauti universiteto bendruomenės gyvenime, atstovauti universitetui bei garsinti jo vardą Lietuvoje ir užsienyje, mokslo, meno, sporto ir visuomeninės veiklos srityse“, – pasakojo prorektorius.

Šis universiteto siekis sudaryti palankias studijų sąlygas skatinant, remiant ar teikiant lengvatas studentams – viena iš socialiai atsakingo universiteto modelio apraiškos formų, kurią Vytauto Didžiojo universitetas nuosekliai įgyvendina praktinėje savo veikloje nuo pat atkūrimo 1989-aisiais.

vdu.lt inf.

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO UŽSIENIO LIETUVIŲ STIPENDIJA

Stipendija įsteigta išeivijos ir lietuvių kilmės užsieniečių vaikams, vaikaičiams ir provaičiai, kurie ne mažiau kaip trejus metus yra gyvenę užsienyje, o atvykę į Lietuvos Respubliką pradėjo mokytis ne aukštesnėje kaip aštuntoje klasėje ir nuo 2013 m. buvo priimti studijuoti į Universiteto pirmąją studijų pakopą arba vientisąsias studijas. Vienu metu studentas turi teisę gauti kelių rūšių – VDU, Lietuvos Respublikos ar privačių asmenų bei fondų – stipendijas.

Užsienio lietuvių stipendija skiriama nuo kito kalendorinio mėnesio nei buvo nurodyta studento prašyme Užsienio lietuvių stipendijai gauti datos visam studijų laikotarpiui ir mokama: pavasario semestre – nuo vasario 1 d. iki birželio 30 d.; rudens semestre – nuo rugsėjo 1 d. iki sausio 31 d.

Kaip pateikti paraišką

VDU Studentų reikalų tarnybai reikia pateikti:

- Rektoriui adresuotą laisvos formos prašymą Užsienio lietuvių stipendijai gauti;
- dokumentus, patvirtinančius, kad Studentas prieš atvykdamas į Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklą, ne mažiau kaip trejus metus gyveno užsienyje ir Lietuvos Respublikoje pradėjo mokytis ne aukštesnėje kaip aštuntoje klasėje.

Daugiau informacijos: info@srt.vdu.lt

VDU – PASAULIO LIETUVIŲ UNIVERSITETAS

Prieš ketvirtį amžiaus bendromis Lietuvos ir išeivijos mokslininkų pastangomis atkurtas Vytauto Didžiojo universitetas siekia tapti viso pasaulio lietuvių akademinio ir kultūros branduoliu – Pasaulio lietuvių universitetu (PLU). Savo veiklomis PLU stiprina Lietuvos ir išeivijos kūrėjų tarpusavio bendradarbiavimą bei socialinius ryšius, sujungia įvairias Lietuvos ir pasaulio mokslininkų bei menininkų iniciatyvas.

PLU veiklos:

- ◆ Palaiko ir plečia ryšius su užsienio šalių Lietuvių bendruomenėmis
- ◆ Įgyvendina lituanistinio švietimo projektus
- ◆ Vykdo bendrus projektus su lituanistikos (baltistikos) centrais visame pasaulyje
- ◆ Skelbia informaciją apie galimybes bei kitaip kuruoja jaunųjų mokslininkų bei tyrėjų įsitraukimą į VDU
- ◆ Suteikia galimybę geriausiems VDU studentams bei tyrėjams mokytis bei atlikti praktiką užsienio šalyse (stažuotės finansuojamos universiteto mecenatų įsteigtomis vardinėmis stipendijomis)
- ◆ Rengia seminarus bei konferencijas, kurių metu aptariami ir diskutuojami lietuvių emigracijos ir re-emigracijos, tapatybės kaitos klausimai
- ◆ Organizuoja išeivijos temas analizuojančių knygų, parodų, filmų sutiktuves bei peržiūras

PLU vasaros akademijos projektai

Studentų stažuotų programa – tai praktinė galimybė lietuvių kilmės akademiniams jaunimui iš viso pasaulio įgyti profesinių įgūdžių Lietuvos valstybinėse įstaigose ir privačiose įmonėse. Tuo pačiu studentai turi progą patobulinti lietuvių kalbos žinias bei artimiau susipažinti su Lietuva, jos istorija bei kultūra.

2014 m. birželio – liepos mėn. Registracija iki vasario 1 d. Informacija: plu@plu.vdu.lt

„Refresh in Lithuania“ kursų idėja – vienyti užsienyje gyvenančius lietuvių kilmės asmenis, atkurti jų ryšius su tėvyne bei supažindinti su šiuolaikine Lietuva. Kursų metu siekiama ugdyti pasaulio lietuvių jaunimo lyderius, gebančius burti aplink save, savo bendruomenėse veiklių lietuvių kilmės žmonių ratą. Kviečiami visi, kurie nori sustiprinti ryšį su Lietuva.

2014 m. birželio mėn. Informacija: s.zemaityte@hmf.vdu.lt

„Refresh in Lithuania“ kursų idėja – vienyti užsienyje gyvenančius lietuvių kilmės asmenis, atkurti jų ryšius su tėvyne bei supažindinti su šiuolaikine Lietuva. Kursų metu siekiama ugdyti pasaulio lietuvių jaunimo lyderius, gebančius burti aplink save, savo bendruomenėse veiklių lietuvių kilmės žmonių ratą. Kviečiami visi, kurie nori sustiprinti ryšį su Lietuva.

2014 m. birželio mėn. Informacija: s.zemaityte@hmf.vdu.lt

Lietuvių kalbos ir kultūros vasaros kursai skirti įvairaus amžiaus užsieniečiams - jie kviečiami tobulinti lietuvių kalbos įgūdžius, susipažinti su lietuvių kultūra, visuomene, tradicijomis, politika ir istorija. Mokyti lietuvių kalbos ir maloniai praleisti mėnesį vasaros kursuose kasmet atvyksta daugiau nei trisdešimt svečių iš Europos ir JAV, Australijos, Rytų Azijos. Šis projektas gyvuoja jau arti 20 metų.

2014 m. liepos – rugpjūčio mėn. Informacija: j.pilypaityte@hmf.vdu.lt

Edukaciniai projektai vaikams ir jaunimui – PLU Vasaros akademijos naujiena. Užsienyje gyvenančių lietuvių atžaloms siūlomos kalbų, kultūros ir istorijos studijos bei stovyklos.

2014 m. birželis – rugpjūtis. Informacija: plu@plu.vdu.lt

Daugiau informacijos: www.pasauliolietuviai.lt
Kontaktiniai asmenys: Vaiva Ragauskaitė, v.ragauskaite@vkt.vdu.lt,
Emilija Samuolaitienė, e.samuolaitiene@trt.vdu.lt

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

Studijų sąlygos ir aplinka

- ◆ 10 fakultetų
- ◆ Universitetas išsidėstęs 17 pastatų įvairiose Kauno vietose
- ◆ Universiteto atstovybės – Vilniuje ir Vašingtone
- ◆ Modernios auditorijos, kompiuterių klasės, laboratorijos. Kompiuterinė kalbų mokymo laboratorija „SANAKO LAB 300“.
- ◆ Biblioteka su daugiau nei 270 tūkst. pavadinimų leidinių įvairiuose fonduose. 10 skaityklų su 500 darbo vietų, 3 abonementai
- ◆ Neįgaliesiems pritaikyta studijų aplinka
- ◆ Trys bendrabučiai (daugiau nei 900 vietų)

Bendruomenė

- ◆ Daugiau kaip 10 000 bakalauro ir magistrantūros studentų
- ◆ Daugiau kaip 550 dėstytojų ir mokslo darbuotojų
- ◆ Daugiau kaip 24 000 absolventų (nuo 1989 m.)

Studijos

- ◆ 49 bakalauro (iš jų – 5 dėstomos anglų kalba) programų
- ◆ 55 magistrantūros (iš jų – 21 dėstomos anglų kalba) programų
- ◆ 15 podiplominių studijų programų
- ◆ Vientisųjų teisės studijų programa
- ◆ 18 mokslo kryptų doktorantūros programų
- ◆ 30 užsienio kalbų intensyvių ir semestrinių kursų
- ◆ Galimybė studijuoti laisvu klausytoju /Free Mover/

VDU stipendijos

- ◆ VDU stipendijos magistrantūros studijoms /Golden, Silver Awards/
- ◆ VDU stipendijos užsienio lietuviams

Bendradarbiavimas ir pripažinimas

- ◆ „QS World University Rankings 2012/2013“ VDU pateko tarp 601-700 geriausių universitetų
- ◆ Trečias Lietuvoje pagal nacionalinius, savitražio „Veidas“ vykdomus, reitingus
- ◆ Bendradarbiauja su daugiau nei 312 universitetų visame pasaulyje
- ◆ Tarptautiniai studentai, atvykę studijuoti iš daugiau nei 47 pasaulio šalių
- ◆ „Campus Europae“ 19 universitetų tinklo narys

Informacija apie studijų galimybes

Tarptautinių ryšių tarnyba, el. paštas: studies@trt.vdu.lt

Tinklapis: www.vdu.lt

Facebook: www.facebook.com/vytauto.didziojo.universitetas

